

*Priecīguš
ziemsvētkus!*

Nr. 52
1943. g.
24. decembrī

RM 0,30

ZIEMASSVĒTKU VĒSTS

Sovakar iezvanīs Ziemsvētkus. Iedegsies eglīte, un sanāks mājas saime uz svētbrīdi. Atskanēs priecīgas dziesmas un paudīs vēsti „Miers virs zemes!” Bet pasaulē joprojām miera vēl nav. Jau trešo gadu mēs svinam savā zemē kara Ziemsvētkus.

Mēdz sacīt — ja vēlies mieru, gatavojies karām! Pēc pirmā pasaules kara likās, ka ir miers, bet patiesībā nebija miera: visās malās bruņojās un gatavojās, kamēr atkal iesākās karš. Tā bruņošanās un gatavošanās karām nekādu mieru nedeva.

Tagad, cīņai ielgstot, dažā labā sirdī iezogas ilgas pēc miera. Kā būtu, ja būtu miers? Patīkami klausīties Ziemsvētku miera skaņās. Šķiet, uz brīdi tās klusina ilgas un mazina kara grūtības un nastu.

Gadu no gada Ziemsvētkos dzird sludinām par mieru. Bet tā tas paliek kā tukšs vārds. Vai tas kādreiz patiesi piepildīsies, ka būs miers virs zemes, jeb tas vienmēr paliks kaut kas ilūzorisks jeb neaizsniedzams? Šķiet, ka tāds miers nemaz nav domājams, kas varētu nākt pats no sevis bez cilvēku cīņas, pūlēm un labas gribas. Lai sasniegtu to, būtu jāliek pamati miera ēkai tautu un valstu starpā.

Kara laikā mēs vislabāk sajēdzam, ko nozīmē miers, un protam to vērtēt. Bet tikai

cīnoties mēs tiekam pie tā. Tas ir arī kara mērķis. Tomēr ir starpība starp mieru un mieru. Miers, kas neved pie īstā miera, ar citiem vārdiem — kas nevienu neapmierina un neizlīdzina pretrīkības, nav nekāds miers.

Ko līdzētu, ja Ziemsvētkos mums pasludinātu mieru, bet karš un asins izliešana turpinātos? Jeb ko dotu mums tāds miers, kad mēs šai karā būtu cīņu zaudējuši? Vae vicitis — vai uzvarētiem! tā sacīja senie romieši. Tiešām, kāds miers var būt uzvarētiem? Vienīgi posts, apspiešana, verdzība. Neviens nevēlēties tādu mieru, lai zaudētu savu brīvību.

Protams, Ziemsvētki nepauž mums vēsti par tādu mieru, kas varētu mums ņemt brīvību un radīt nedrošību. Tā nebūtu nekāda priecīga vēsts, bet tā tikai sagrautu mūsu sirdi. Nevarētu iedomāties, ka varētu ilgi pastāvēt miers, ja viena tauta apspiestu un nomāktu citu un liegtu tai dzīvot brīvu dzīvi. Nekad pasaulē nebūs miers panākams, ja viena tauta gribēs uzkundzēties par citām un pakļaut tās vienīgi savai gribai.

Žīdi saprot mieru tā, ka viņi kā Dieva izredzētā tauta valda par pasauli. Viņiem esot apsolīts sagrābt varu virs zemes. Viņu mesija jeb valdnieks būšot visu tautu pestītājs. „Miers virs zemes” nozīmējot uzvaru par visiem ienaidniekiem un žīdu valsts nodibināšanos.

Mums tāds miers neviens nav vajadzīgs, bet ir pilnīgi pretīgs. Mēs neticam, ka žīdi varētu pestīt, un vispār neilgojamies pēc tāda miera, kuŗā varētu izpausties kaut kāda žīdu vara.

Tāpat mums ir pretīgs miers, ko mums piedāvā mūsu ienaidnieki. Mēs neticam ne viņu vārdiem, ne viņu solījumiem. Tanīs slēpjas tikai viltība un divkosība. Savās konferencēs viņi nodarbojas ar miera jaunatājumu, kā varētu mums uztiept savas miera noteikumus. Viņi runā par tautu savienību, kultūru un humānitāti, bet patiesībā ar saviem darbiem pierāda kaut ko pretēju — min kājām starptautiskus likumus un morāli. Mēs viņiem neticam — viņi brāļojas ar bolševikiem, kas ir vislielākie cilvēces apspiedēji un kultūras dzīves pretinieki. Viņu miers nestu mums tikai jaunu verdzību, naidu un postu.

Mēs neesam tie, kas vēlamies mieru par katru cenu, mēs arī negribam, ka mums to kāds diktētu. Mēs zinām, ka miers ir godam jāizcīna. To apzinādamies, mēs arī pūlamies visiem spēkiem, lai to sasniegtu. Visvairāk dara mūsu karavīri — tie, kas ir frontē, lai ar šķēpu rokā izkarotu mūsu nākotni. Mēs lūdzam par viņiem, lai Dievs viņus svētī. Viņi ir tie, kas reiz nesīs mums mieru, kad nāks mājās no karalauka.

Ziemsvētkos mums nevar būt citas vēlēšanās kā lūgt, lai Dievs dotu uzvaru par tumsu un ļauno. Ziemsvētki jau ir tie gaišie svētki, kas simbolizē gaismas uzvaru par tumsu. Tādēļ, iemirdzoties spožai eglītei kā gaismas paudējai, mēs jūtam gaismu, kas mūs apstaro. Mūsu sirdīs top gaiši un līksmi, un pieaug cerība, ka tomēr pasaulē uzvar viss labais un taisnais, tāpat kā gaismas tumsu.

Kas būtu mūsu dzīve un dzīves cīņa bez šādas cerības un prieka? Tā būtu kā tumša zīmas nakts bez nevienas zvaigznes un uguntiņas. Kurp vērstos tad mūsu skati un soļi? Ir bīstami maldīties, uzdurties uz akmens un krist. Tikai gaisma mūs glābj un rāda ceļu un mērķi.

Ziemsvētkos gribētos ikkatram vēlēties, uzskatot mirdzošo eglīti, paturēt sirdī šo cerību un prieku — kā tiem, kas stāv sargu vietā par tēvzemi vai mājās dara savu pienākumu, tā arī tiem, kas svešumā, Sibīrijas tundrās, smok un ilgojas pēc dzimtenes. Būs vēl cīņa — varbūt tumša un baiga, cīņa par mūsu nākotni un mieru. Bet mēs ticam, ka reiz nāks miers, kad mēs būsīm uzvarējuši, kad uzlēks taisnības un brīvības saule.

Dr. V. Sanders.

ZINAĪDA LAZDA

GAISMAS LAIKS

„Nāk Ziemas svētki, Ziemas svētki!”
— Par viņiem naktī stāsta sniegs.
„Nāk brīnīšķīgie Ziemas svētki!”
— Dzied agra rīta klusums liegs.

Miers apņem tumšos egļu zarus,
Skar pieri domās gurušo,
Un tī kā nemanāmus starus
No visām lietām izstaro.

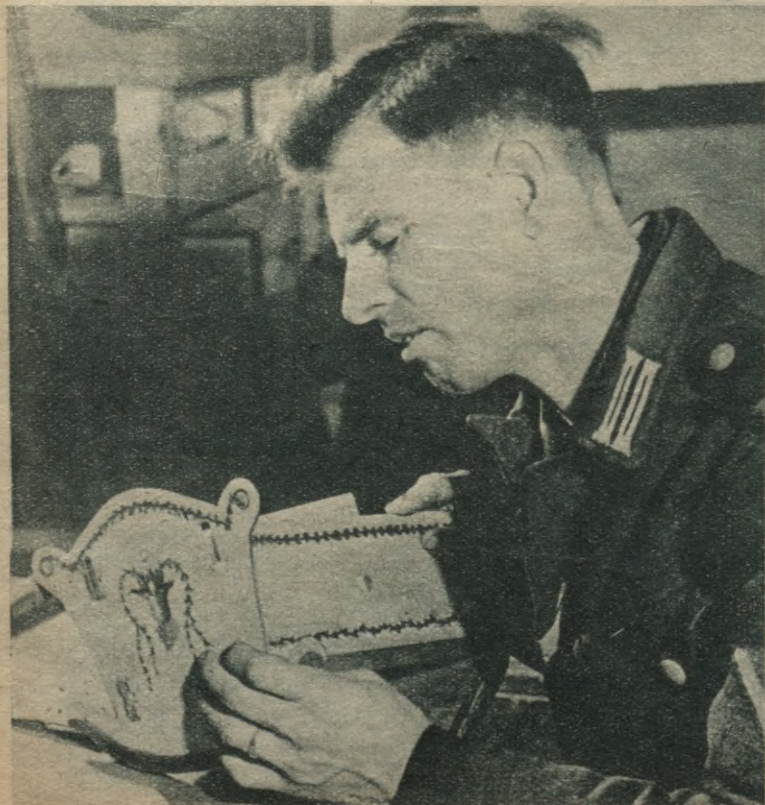
Nāk brīnīšķīgie Ziemas svētki,
Dzīvs top par zemi kļuvīs vaļgs.
Dzied sniegs un klusums: Ziemas
svētki!

Klāt atkal labais gaismas laiks.

Es ticu GAISĀ UZVARAI!

Mierīgs atnācis Ziemsvētku vakars, istabā smaržo skuju, pielicīgs mans svētku galds, es esmu mājās. Grūtsirdīgos egļu zarus izplaukst svētku ugunis, un kā tas bijis visos Ziemsvētkos — ikviens izvēlas savam liktenim sveci: kam degs ilgāk, tā mūže būs garāks. Visi jau izvēlējušies, es aizdedzinu pirmo — tā būs manam karavīram kaujā. Mēs daudz nerunājam, tik mierīgi raugāmieš plīvojošās liesmās, it kā tur likteņa neziņas jausmās drebētu mūsu dvēseles. Mierīgi viz karavīra sveces spožums, un es viņu redzu, savas tēviņas bezbailīgo cīnītāju, Austrumu nāves klajumos. Tur viņš stāv svētku naktī par savu tautu dzīvības sardzē. Sīki pārslo, brīžiem sagriežas nāves viesuļi, sadreb sniega rotātā svētku egle, granātu sītielos ievaidas zeme. Dum, dum, kliez nāves mutēm uguns stobri ziemeļu naktī. „Mierīgi” — skan tālā atbalss — „Tavs karavīrs nomodā”.

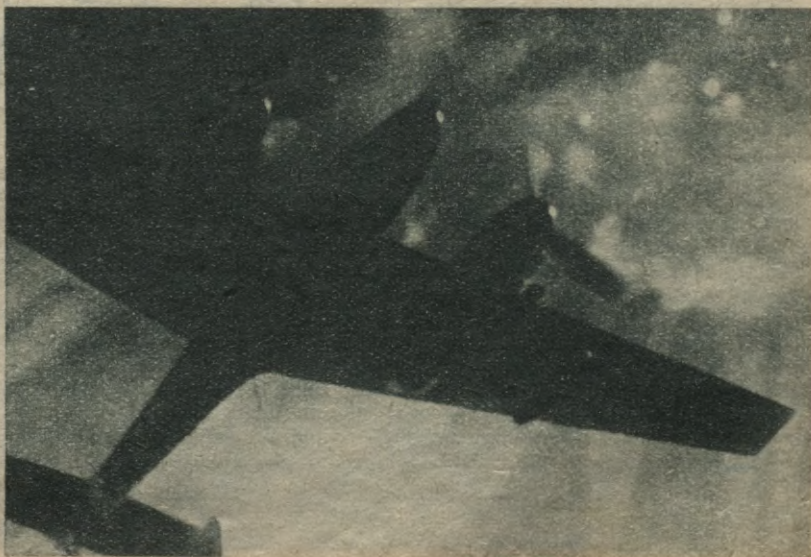
Un atkal nāk cita aina, es redzu savu cīnītāju ārpus uguns loka. Pārsteigt viņš grib savus mīļus dzimtenē, ar īsos atpūtas brīžos darinātām balvām. Cik daudz mīļuma tajās ielikts, cik daudz labu dienu vēlēts, neizteiktu vārdu un glāstu! Viņš ir pie mums ik ar elpas vilcienu, mans karavīrs, mījais tēvs, mana rīta un vakara lūgšana.

Kūpēdamas smaržo aizdegušās skuju, mēs ar mazo dēlu stāvam pie tēva sveces. Kaut tā nekad neizdegtu un Dievs savu vaigu ne brīdi nenovērstu no saviem karavīriem! Dēlam šie ir pirmie Ziemsvētki, un visa pasaule brīnumš. Un brīnums ir arī nācis mūsu abu sirdīs, — liels, dziļš, neizteicams miers par savu karavīru un savu tautu.

Nav vēl miera virs zemes, un cilvēkiem vēl nav labs prāts. Manu cerību bērnu jau pieveicis miegs, bet es dzirdu, ka tālumā, gaisu šķeldams, aizdrāžas ātrais nakts putns, lai stātos pretī plēsoņām. Debesis laistās ugunis, bet tā nav Betlēmes gaisma, kā zelta bites skrien spīdošās lodēs, irst šrapneļu spieti, un ienaidnieks kā melna ēna krīt dziļā lumsas ielejā. Mans Ziemsvētku miers mani neatstāj, un es ticu lielā, gaišā, labā uzvarai.

A. E.

NERIMSTOŠĀ LAIKA STRAUME

Laikmeti ir laika nerimstošās straumes meti jeb gabali, posmi, kušos laika gaita pārgrozās dažādos veidos, tecēdama tā kā lēnā, jaukā gaisa maksima strāvā, bet tad atkal, plūzdama un baigas bangas sviezdama, kā minīma negaisa vētra. Tā arī laikmeti mainās ir cilvēka individuālā, ir tautu dzīvē; uzņāk un pastāv savukārt jauks laimes posms, un pēc tā saceljas tumšs nelaimes un pat drausmīgs kara mets.

Mets mūsu valodā ir sens vārds, kas atrodams arī leišu valodā, tātad kopīgs baltiešu tautu piederums. Atvasināts tas ir no verba mest un apzīmē metiena tāluma gabalu, piem., cik tālu kādu akmeni var aizmest. Bet šo telpas priekšstatu mūsu senči pārcēlušī arī uz laiku un par metu apzīmējuši kāda laika vienādu notikumu ilgumu. Leišu valodā metas (mets) ieņēmis vispār ilguma nozīmi un top lietots tāpat kā laiks, piem., ryto metas — rīta laiks, jau metas keltis — jau laiks celties. Arī latviešu valodā saka: mēs vijām vienus metus. Daudzskaitlis leišu valodā metai apzīmē gadalaiku, it kā summu no vairākiem laika gabaliem. Mūsu gada vārds var būt pārņemts no krievu valodas (год), bet var būt arī pašu, atvasināts no verba „gadīties” novērojot, ka tāds lielāks laika mets atkal gadās un atkārtojas no jauna.

Laika novērotāji mūsu senči jau bijuši sen sen aizvēsturē senāriešu laikā, kad vēl pastāvēja viena āriešu tauta, kas runāja vienu, savu pirmāriešu valodu, jo galveno dabas laikmetu ziemas un vasaras nosaukumi atrodami gandrīz visās āriešu valodās. No pirmvalodas pamazām attīstījušās izloksnes, kas daudzu tūkstošu gadu laikā izaugušas par īpašām valodām, līdz ar tām izšķīpities atsevišķām āriešu tautām.

Pēc lielās gaismas un siltuma dāvētājas saules gaitas senči no sākuma ņēma vērā tikai divus lielākus laikmetus, vasaru un ziemu; vēlāk, kad tautas bija nošķīrušās — rudeni un jaunākā laikā — pavasari. Tas notika, kad novēroja rudeni un pavasari dienas un naktis līdzīgu ilgumu. Pāpriekš tad kādu laiku skaitīja vēl trīs laikmetus gada gaitā, bet beidzot četrus. Arī mēnesi senči uzskatīja par laikmetu kārtotāju un saskaitīja 13 mēness maiņas gadā.

Interesanti šē piezīmēt, ka saules un mēness nosaukumi no pirmā laikiem uzturējušies gandrīz visās āriešu tautu valodās, un sevišķi, ka latvju un citās baltiešu valodās šie nosaukumi uzglabājušies visvecākās formās. Pat sanskritā pirmatnēja forma saule (no saulja) ar laiku sagrozīta: sūrja un mēness — manas.

Senči, protams, vēl nezināja, ka zeme griežas un iet apkārt saulei, ar ko izskaidrojama dabas laikmetu maiņa. Viņi iedomājās, redzot rudeni sauli noslīdam vienmēr zemāku, ka tai uzbrūk kāda tumsas vara un to nospiež. Bet tad atkal vēlāk pašā ziemas tumsā un saltumā redzēdami, ka saule sāk pamazām celties uz augšu, senči ticēja, ka tā ir stiprāka par tumsas varu, un par to priecājās ar varen lielu prieku, svinēdami saules uzvaras svētkus. No seniem pieminētiem mums tagad ir zināms, ka senie priesteri un tāpat, iedomā, arī mūsu krīvi saules gaitu smalki novērojuši, noskaitīdami tās gaitu no svētavas

uzceltiem akmeņiem. Tā viņi zinājuši noteikt dienu, kad saule sāks celties, un izsludinājuši tautā svinamos lielos prieka svētkus. Tāpat pēc sešiem mēnešiem vasarā novēroja garāko dienu un izsludināja dizās Ligoņu svinības.

Senās āriešu tautas, kā tagad zinātnē vispār atzīts, ir bijuši ziemeļnieki, tādēļ saprotams, ka viņiem par saules uzvaru bija lielāks prieks nekā semītu dienvidniekiem, jo saule dienvidos ir pārāk karsta, tādēļ tur vairāk cienīja mēnesi. Semītiem, tādā arī žīdiem, svētku laikmeti kārtoti pēc mēness gaitas. Mēness pat uzskatīts kā žīdu dieva vaigs, kas aizgriežas, kad top dusmīgs, un atgriežas, vaigu apgaismojot un topot žēlīgs. Un ar pilnu mēnesi viņš šo savu vaigu augsti paceļ un dod mieru,

t. i. mierīgu gaisu. Dienvidos mēnesi redz spīdam 28 naktis, tādēļ tā laikmetu iedala 4 mazākos metos pa 7 dienām jeb septainēm, krievu valodā — nedēļām. Tādēļ žīdiem un citiem semītiem 7 ir svētais skaitlis, kas no tiem ieviesies arī pie mums. Bet pie mums ziemeļos mēnesi redz spīdam 27 naktis, tādēļ mūsu senči to dalījuši 3 metos: jaunā, pilnā un vecā mēnesī ik pa 9 dienām. Svētie skaitļi senčiem bijuši 3, 9, 27; trīs laimīgs cilvēka mūža, tēvam Pērkonam deviņi dēli, divdesmit septiņi Dieva doti padomi:

Bij man gudri galviņā
Trejdeviņi padomiņi;
Visu to vajadzēja,
Ilgu mūžu dzīvojot.

Līdz ar žīdu nedēļām un mēness iespaidu, izņemot Ziemsvētkus un Ligoņus, pie mums kārtoti svētku laikmeti: Lieldienas pēc pirmā pilnā mēness pavasarī un Vasarsvētki saskaņā ar tām pēc 7 nedēļām. Bet pēc āriešu kārtības Vasarsvētkiem, garākā saules dienā, pretstatā ar Ziemsvētkiem, isākā dienā, vajag tikt savienotiem ar Ligoņiem, Jāniem. Nav pareizi, ka Lieldienas svinam žīdu kārtībā, skatoties pēc pilnā mēness, vienu gadu marā, citu gadu aprīlī, bet jānoliek svinības noteiktā dienā, tā kā pēc saules gaitas noteikti Ziemsvēki. Arī gavēņu laiks 40 dienas priekš Lieldienām kārtots pēc žīdu gavēšanas Jeruzalemes izpostījuma dēļ, pieminot Moses 40 dienas Sinai kalnā.

Nepareizi kārtots arī 4 nedēļu adventa laikmets priekš Ziemsvētkiem. Tas ievests jau katoļu laikā pēc

žīdu Vecās derības laiku skaitļiem, it kā pasaule radīta 4000 gadu pr. Kr., tā, lai ikkatra nedēļa simboliski apzīmētu 1000 gadus. Bet tas ir nepareizi, jo radīšana notikusi daudz miljonu gadus.

Nepareizi ir arī Kristus adventu, t. i. atnākšanu, apzīmēt ar ilgāku laikmetu, jo atnākšana nav laika gabals, bet zināms vienreizējs akts, t. i., kad viņš piedzima.

Laiks pienācis reiz atraisīties no Vecās derības un žīdu ietekmēm, un kārtot mūsu svētkus saskaņā ar svētku laikmetiem āriešu aizvēstures akatā, ka Dievs pēc baidzamā leduslaikmeta Eiropā mūsu senčus no austrumiem ap 8000 g. pr. Kr. atveda pie Baltijas jūras.

A. Krūkas zīm.

3 KĒNIŅU DĀVĀVĀLS

A. ERSA ZIEMSUĒTKU LEGENDA

I

Saule kāpa lejā pa debesu kāpnēm un tuvojās kalnu robiem pamalē. Otrā debesu pusē, austrumos, gulēja plats līdzenums, saplūdis tālumā ar noslēpumainu un bezgalīgu tuksnesi, ko klāja pelēka dūmaka.

Trīs kamieļu ēnas izauga no lielā karavānu ceļa, kas pie Galilejas robežas dalās trīs zaros ar vienu celmu: viens pāri pakalniem ziemeļos, otrs tuksneša dūmakā austrumos, trešais uz dzidrajiem rietumiem. Ceturtais ceļš, kā triju zaru celms sniedzās uz Samariju, kurp ritēja Jordānas līkumainie ūdeņi.

Trīs kamieļi steidzās līdz saulei, bet nespēja to panākt. Viņu ēnas ar katru saules kāpienu lejup kļuva garākas, kamēr izauga par milzīgiem spokiem, kas melni kā pikis uz dzeltenā smilšu pergamenta sekoja kamieļiem, sniegdamies uz austrumiem, jo saule slidēja uz rietumiem. Beidzot kamieļu galvas iēgrima tuksnesī un pazuda, kamieļi saplūda ar savām ēnām, ar krēslu un nakti. Uznākušajā tumsā viņi pazustu, ja neiedegtos zvaigznes.

Trīs jātnieki kamieļu mugurās pret zvaigžņu debesīm izskatījās kā dzīvi kalni. Viņu acis nira debesis, it kā tur atrastos ceļam gals.

Trīs vīru balsis skanēja nakts klusumā. „Venera šonakt izskatās kā liels dimants, kā pilns mēness,” teica priekšējais jātnieks, vecākais un cienīgākais. Viņa krūtis klāja balta bārda.

„Vai tik tā nav tāda pati divu gājzvaigžņu satikšanās savos krustceļos, par kādu lasāms ēģiptiešu astrologu pergamentos?” prātoja vidējais jātnieks, pusmūža vīrs, cēlu skātu un stāvu, melnā bārdā slēptu zodu. „Tad mēs būtu retas dabas parādības apskaužami liecinieki, jo zvaigznes satiekas tikai pēc gadu simtiem.”

„Man gan šķiet, ka tā ir Dieva sūtīta ceļa zvaigzne,” teica pēdējais jātnieks, nenolaizdams acis no spīdekļa.

„Šī zvaigzne ir tik spoža, ka uz zemes met ēnu,” piebilda pirmais.

„Tā ved uz rietumiem.”

Patiesi, smiltīs jātnieki ieraudzīja savas ēnas, it kā tās būtu atgriezušās no tuksneša, kur priekš stundas nogrima. Vīri turpināja sarunu.

„Tā mēs visu nakti droši varēsim turpināt ceļu,” teica pirmais jātnieks, bet otrs piebilda:

„No trijiem ceļiem nākuši, mēs satikāties uz viena, un kad vēl spīd šī spožā debesu lāpa, tad šakaļi mums neuzbruks. Bet vai mūsu ceļš tālu būs kopīgs?”

„No šejienes līdz jūrai ir tikai viens ceļš,” teica pirmais vīrs.

„Tad vienam jābūt arī mūsu mērķim,” teica otrs. „Bet no kurienes mēs nākam, kas esam, kur gribam būt?”

Tad priekšējais stāstīja par sevi.

„Mans ceļš sākās aiz tuksneša, pie septiņām upēm, kur aug kvieši un kardamons. Reiz tā bija laimīga un bagāta zeme. Tās kēniņi valdīja septiņus novadus, bet es, viņu beidzamā atvase, paliku bez troņa, bez valsts un bez tautas.”

„Kur palika tava valsts, tavs tronis un tava tauta?” vaicāja otrs ceļinieks, kad runātājs aplūsa, iēgrimis skumjās domās.

„Manu senču valsts laimīga kļuva ar spēku, kad to sargāja varens karapulks. Tīrumi, dārzi, austuves un karavānas laudīm deva pārtību. Pārtības viņiem jau bija par daudz. Pilsētās pacēlās varenas pilis

un tempļi, cilvēki kļuva kā dievi, kas sniedz visu, ko vēlas. Viņu gudrība iesniedzās pat zvaigžņu ceļos. Par nelaimi viņi sāka nodoties laiskumam, negausībai un baudkārei, līdz ar to zaudējami drosmi un kareivību. Kad valstī iebruka svešas tautas, kēniņi savus laudis veltīja gribēja piesaistīt šķēpam, jo viņu rokas bija pieķērušās gaļas podiem. Persieši iznīcināja manu senču valsti, tagad tās vareno pilsētu vietā rēgojas drupas. Mana tauta ir kļuvusi bēdu un nabadzības tauta, kas pati sevi iznīcina ķildās un dumpjos.

Bet zvaigznēs un pergamentos es lasīju, ka nāks kēniņu kēniņš, kas vienos tautas un valstis. Viņš nodibinās mūžīgo taisnības un miera valsti. Tur laudis dzīvos satīcībā un mīlestībā. Zvaigznes un pergamenti man teica, ka šis ir tas laiks, kad jādzimst jaunam pasaules valdniekam. Tāpēc es devos ceļā viņu meklēt un nodot viņam šo zelta kausu, no kuŗa dzēruši varenie septiņu upju kēniņi. Pirmajam viņu cilts-tēvam to pats Dievs nometis no debesīm. Es to glabāju kā senču svētumu, lai nodotu nākošajam pasaules valdniekam.”

Uzmanīgi klausījušies stāstā, ceļinieki pieturēja kamieļus, lai apskatītu kēniņu kausu, kas, dārgakmeņu rotāts, pat naktī mirdzēja līdzīgs zvaigžņotām debesīm, kad sirmais vīrs to izņēma no somas.

„Mans stāsts būs līdzīgs tavam, bet citāds nekā tavs. Es esmu priesteris pēctecis,” teica otrs jātnieks, kad kamieļi turpināja gājienu. „Es nāku no zemes, kur valdīja gudrība un prāts. Arī mums bija dievu tempļi un valdnieku pilis, mums bija prātnieki, dzejnieki un zinātnieki, kuŗus piemin vēl šodien. Viņi atklāja lietu būtību un laiku noslēpumus. Cilvēku viņi darījuši dievišķi cēlu, tik skaistu, ka arī dievus viņi darināja cilvēku izskatā un līdzībā. Mūsu dievi bija pati cilvēcīgā pilnība, un to priekšā mēs iedēdinājām virāka kvēpnīcas. Nelaieme bija, ka šiem dieviem trūka mūžības, tie bija cilvēcīgi un mirstīgi. Cilvēki paši jutās kā dievi un tādēļ tos pazaudēja. Tos nonāvēja prāts. Palikuši bez dieviem, mēs kļuvām glēvi un bailīgi. Kad mūsu zemē iebruka barbari, mēs nespējām griezt krūti pretim viņu pirmatnējai rupjībai. Tā arī mani senči zaudēja troni.”

„Ko tu tagad domā darīt?” vaicāja trešais jātnieks, kad runātājs aplūsa un ielaida roku somā.

„No senčiem es glabāju šo sudraba kvēpnīcu, pildītu ar virāku,” viņš atbildēja, paceldams sudraba kvēpināmo trauku. „Šai kvēpnīcai jāiedegas pie tā priesteru priesteru kājām, kas mirušos dievus cels augšā, lai tie kļūtu mūžīgi un pilnīgi, lai cilvēkam būtu kāda augstākā būtība, līdzība un mērķis pēc kā censties, kam dzīvot, par ko karot. Arī mani šajā ceļā sūtījuši zvaigžņu raksti.”

Apskatījuši kvēpnīcu, kas bija balta metalla un rotāta dzintara gabaliem, ceļinieki devās tālāk.

Tad pie ceļa biedriem griezās arī beidzamais vīrs, kas seļā likās jauns, kaut gan vaigī viņam bija iekrituši un rokas izkaltušas kā kaņepāju kauli. Viņš ņēma no somas apaļu trauku, indiešu pērlēm rotātu, un, to rādīdams, stāstīja:

„Jūsu stāsti man liek ticēt, ka nebūšu maldījies sava sapņa izpratnē, kas man lika meklēt to pašu, ko meklējat jūs. Es pieredzēju laiku, kad zemi postīja Zvērs. Cilvēkam viņš lika celties pret cilvēku un aizrīties asiņu plūdus.

Tad no augstākā pasaules kalna kā balta parādība nokāpa pravietis un teica: „Tev būs milēt savu tuvāko kā sevi pašu, tev nebūs otram darīt to, ko negribi, lai viņš dara tev.” Atmodies no pravietīgā sapņa, es sapratu, ka laiks kāpt kamieļim mugurā. Līdzī pēmis šo trauku ar svaidāmām mirrēm, es atstāju savu dzimteni. Es nāku no zemes, kuŗas laimei nav vajadzīgi karapulki, nedz mantu kambari, Nabadzība ir tās bagātība un pieticība tas spēks. Lūk, tādēļ es vēl šodien esmu savas zemes kēniņš, jo mana vara ir mana gudrība, tāpat kā maniem senčiem. Un tomēr arī man jāmeklē kēniņu kēniņš, priesteru priesteris un praviešu pravietis.”

II

Trim vīriem un trim kamieļiem zvaigzne spoža kā mēness rādīja ceļu uz mazo Betlēmes pilsētu. Te zvaigzne apstājās virs klints, rādīdama, ka meklētāju ceļam gals. Klintī bija redzama ala, kādās gani mitina savas avis. Pelēkajā alā spīdēja eljes, trauks ar mazu degli, un tā vārgajā gaismā uz akmens sēdēja māte ar bērnu pie krūtīm. Vai te šajā vienkāršajā mītnē būtu dzimis pasaules valdnieks, priesteris un pravietis? Paļaudamies uz ceļa zvaigzni, trīs kēniņi gāja alā un noliecās ar pieri līdz pašai zemei, sveicinādami Bērnu un Māti un likdami pie viņas kājām savu senču dārgumus.

Kad kēniņi pacēla savas pieres no zemes, viņi redzēja, ka avju ala pārvērtusies gaišā kēnišķīgā telpā. Alabastra sienas un zelta pilāri zaigoja burvīgās krāsās, pie griestiem spīdēja divpadsmit degļu lampioni. Māte ar Bērnu sēdēja zelta tronī, tērpusies purpurā. Viņai galvā spīdēja zvaigžņu vainags, kēniņa kronis greznoja Bērna galvu. Uz Bērna pieres, uz kāju pēdām un delnās kā mazi pilieni, kā sarkani rubīni vizēja mirres. No kūpnīcas cēlās smaržīga virāka dūmu strūkla. Ticība kēniņiem bija atdarījusi acis.

Trīs kēniņi atkal noliecās ar pieri līdz zemei un pielūdza pasaules valdnieku, priesteri un pravieti. Arī viņu kamieļi pie ieejas alā nometis uz priekškājām ceļos un lieca pieri pie zemes.

Kad trīs kēniņi pēc lūgšanas pacēla acis, kēnišķīgais spožums bija pazudis. Māte ar Bērnu atkal sēdēja uz akmens pelēkā alā, un vājais eljes deglis spīgoja pār viņiem. Kēniņi trešo reizi noliecās pie zemes, aplicinādami ticību reiz redzētām. Tad cēlās un gāja.

Rīta gaisma vēl nebija sārtojusi debesu pamali, kad viņi sēdās uz saviem kamieļiem un steidzās atpakaļ pa lielo ceļu, lai vēsti par Jēzus dzimšanu stāstītu savās zemēs.

Saule izlīda no tuksneša malas.

Atkal trīs kamieļu ēnas stiepās no ceļa pār visu pamali līdz kalnu robiem. Tagad saule kāpa augšā pa debesu kāpnēm, un ar katru kāpienu isākas kļuva kamieļu ēnas, kamēr pazuda zem viņu kājām uz lielā karavānu ceļa.

Jātniekiem likās, ka gaismas pilnajā pasaulē jau trāķ dzied putni, varenāk zemi dimdina kalnu kazu lēcieni un tīrumos, pie upēm, pie ezeriem, pie mājām un dārzos cilvēki priecīgāk dara darbu.

KĀDREIZ UN TAGAD

PIEZĪMES PAR KURSAS ZIEMEĻIEM UN DIENVIDIEM

Stāta, ka priekš pusotra mēneša, piekaisot pusnakts debesis ar kvēlojošu ogļu svītru, dižās Kursas ziemeļu purvāju pārlidojusi pēdējā tur redzētā ragana. Tai pašā laikā dienvidu Kursā izdzisa kādas burves zemes dzīve. Liekas, tā bijusi viņa pati, kas pēc nāves devusies tālajā ceļā uz ziemeļiem, kaut kur uz Elles purvu, kur citas tās kolēģes vēl šo baltu dienu melnā pusnakts stundā pārvēršoties vilkatēs un trenkājot suņus. Tur raganu posts vēl tagad esot ļoti liels, un tais pašos dižo purvu ciemos pat šai mirklī notiekot ciņa par tā iznīdēšanu. Tikai spēcīga pretbūšana varot raganas apkarot, un ar to apkaļojoties savā starpā arī pašas būrējas, laižot pat tādus dūzus darbā kā izzīmētas un izrotātas govju galvas, pusnakts tumsā tās piekarot virs savu upuru saimniecības ēku durvīm.

Cik ilgi burves ciemos burs, vēl pāragri minēt. Vētras, kas dienvidu Kursas jūrmalas piekrasti nolīdzinājušas kā priekšzīmīgu futbola laukumu, tālāk augošos mežos lauž ceļu uz zemes iekšieni un ziemeļiem. Kur dienvidos krīt tūkstošiem koku, tur ziemeļos vēl gan tikai simtiem. Bet arī ziemeļos jau rodas tukši laukumi, un, tiklīdz tie skars burvestības pilnos ciemus, varbūt arī buršanās aizies vējiem līdzī.

Zemes dienvidu jūrmalā, rudens krusas cauršautas, kā baismu rēgi pie šmilšainas zemes turas vientuļi izkaisītās tēvu celtās mītnes. Zemais piejūras ezers, kas tagad aizsargāts no sājā ūdens ieplūšanas, vairs neņod bagāto jumtu niedru ražu, bet šo niedru jumti sedz visas mājas pie jūras un iekšzemē. Tas nav vienīgais iemesls apgrūtinātajai jumtu atjaunošanai, un tādēļ aukas, kas rudenī nes jūru pāri zemām kāpām uz sīkiem zvejnieku laucīņiem, papem līdzī arī savu laiku nokalpojušās, veco māju jumtu segas. Tikai mazu daļu no vēja laupījuma pievāc tālruņu tīkls, uzveļot to no niedru kūļu pilnā gaisa ar stabu galu izolācijas podiņu režģi. Smagās kārtīs, kas uzgādājas jumtiem, maz līdz. Tās gulstas uz laika zoba sa-grauztānt būvēm un spiež tās zemē. Satrunējušie baļķi zemē ne-grimst, bet šķīst uz iekšu un āru, atveļot sienas svaigam gaisam, kas tik nepieciešams ēku virtuvēs, kam dažkārt nav pat dūmeņu un kur saimnieces maisa zupas katlu tikai sēdus, lai neradātu. Ja kādreiz etnografiem kas bijis steidzams, tad katrā ziņā šai mirklī,

kamēr Dienvidkursas zvejnieku mītnes vēl turas pret vēju. Vēl vienu tādu pūtienu, kāds nesen bija jāpārdzīvo, un tiem tur vairs nebūs ko darīt...

Tad būs jāapmierinās vienīgi ar nostāstiem par to, kas bijis, tāpat kā tas ir ar teikām par Dāvīda un Trommeļa pilīm Ziemeļkursā. Nevienam nezina pateikt, kādas tās bijušas. Vienam bijusi it kā ala, otram kāpās izbūvēts cietoksnis. Abi bijuši laupītāji. Nav zināms arī tas, vai tie, dzīvodami gandrīz blakus, satikuši savā starpā, kā draudzīgiem kaimiņiem klājas, vai bijuši viens otram bīstami konkurenti. Laikam laupījuši sadarbīgi, jo Dāvīds mītnīnājes pie jūras augstienes, no kurienes varējis lielā attālumā no kuģu ceļiem degt gaismas signālus, bet Trommelis — pie jūras sēkliem, kur it viegli bijuši pieveicami vētrā cietušie jūrnieki, kas meklējuši glābiņu augstienē degošo ugunsķuru virzienā.

Nekur nav teikts, kur palikuši šie dižciltīgie. Tikai tas ir skaidrs, ka tiešie norādījumi par viņiem ir izbeigušies ar nostāstu par lielo ugunsgrēku, kas priekš trīssimt gadiem pārņēmis visu meža masīvu, cik vien var pārredzēt no tagadējās augstienes bākas, kurās pakājē trūd neaizkaņama augsne — meža departamenta norobežotais rezervāts, kur pat saulainā laikā zem bieziem koku lapu jumtiem dziļi aizās valda tumša kapa krēsla. Šeit ļaudis nāk reti, jo mūžameža pirmatnējo mieru nedrīkst traucēt un par to, kā te jābūt vai nav jābūt, gadā pati daba. Varbūt viņa bija arī tā, kas priekš trīssimts gadiem pārvērta meža masīva koku miljonus apogļojušos stumbru kaudzēs, stārp kuņām ar laiku saaugusi tik bieža zāle, ka pat zvēram bijis grūti cauri iziet. Tad savairojušās bites, un visa izdegusi zeme bijusi viena medus krātuve. Kad vēlāk iedzīvojušais arī cilvēki un atauguši meži, daudzo uguns neskarto ozolu un priežu dobumos iekoptas dravas, ko sevi nes vēl šodien tādi sena diženuma pārstāvji, kuņ apkārtmērs cilvēka krūšu augstumā sniedz tālu pāri sešiem metriem. Ir nostāsti par bišu ķēniņiem, kuņ dravu koku aizņemtās platības sniegušās itin tālu, un šis apstākļis arī bijis ievērojams atvieglinājums medus zagļiem — lāčiem.

Kursas dienvidi un ziemeļi grimst purvu mūklājos, kas apēnoti slaidām mastu koku priedēm. Ziemeļos purvājs bieži ir arī pļava, bet dienvidos — vai nu dūkstājs, vai smilšains pacēlums, kur starp izcirtumiem aug sausa smilgu zāle. Ja saimnieks šeit palaiž lopus, tad par spīti pinekļiem un zvaniņiem tos atrast var tikai, ievērojot visas mednieka zināšanas. Visgrūtāk to izdarīt miglainos rudens vakaros, kad tumsa iestājas agri priekš slaukšanas laika. Tad nevar saskatīt pēdas un, ja lopi apguļušies, — arī sadzirdēt zvaniņu. Pat aitas neblēj, jo vilku dēļ tās mežā nelaiž. Meži ir plaši, bez iežogojumiem, jo ganības te nav paredzētas un ganāmpulki klīst tālu, sulīgāku zāli meklējot. Ne vienu reizi vien tad saimniece velti izgaidās vakara slaukšanas kārtu, kas tad pienāk tikai rīta ausmā.

Kursas dienvidos pie saimniecības atrast pļavu — bieži veltas pūles. Tās ir kilometrus desmit prom pie ezera, kas devis niedres jumtiem. Bet arī tur pļavas pa lielāku daļai paslēpušās zem viļņojā ūdens līmeņa. Tikai siena kaudzes kā bridējas sievas, šķiet, apdomīgi soļo pāri pie apvēršņa zūdošām ūdens platībām. Patiesībā tās nekust no vietas, kamēr neaizved vai nu laivās, vai īpaši ziemā uz ragavām.

Gaŗa ir Kursas jūrmala, un vētras laikā daudz tur tad notiek nelaimju. Tad izjūk ziemā austie un lāpītie tīkli, pazūd vīru dvēseles. Dažreiz tie, nokļūstot krastā, vēl ciņas apjukumā, pārsaluši, glābjas pie kāpu priedēm, pret kuņ stumbriem negaiss nes ledainas ūdens šaltis. Daudzi no viņiem gājuši bojā, bet daudzi izglābušies, un, kad tas kādreiz tā noticis no rīta, vakarā jau vīri dziedājuši savās dzidrajās balsīs Ziemsvētku korī, it kā tiem nekas nebūtu atgadījies.

Braši ir šie zvejnieki. Viņu skats pieradis pie tālēm, kur beidzas pasaule, un daudzi no tiem dodas acīm skatīt pasaules pamales. Kā kuģu puikas tie aizbrauc, kā kapteiņi atgriežas. Atbrauc atpakaļ ciemā un zvejo atkal. Tikai vakaros, kad krāsns kurtuvē sprēgā celmu sveķi, kad sirmam vectēvam uz ceļiem uzrāpušies, cik nu kuņ reizi ziņkārē mirdzošu acu īpašnieki, starp kreksķiem un pīpes dūmiem vijas kapteiņa nostāsti par to, ka...

Par to, ka pie Bornholmas Ziemsvētkos strandējis trīsmastu šoneris — priekš gadiem 50.

— Visi bija svētku gaidās. Visi — liepājnieki, kas devās no Anglijas uz Liepāju pavadīt pie savējiem Ziemsvētkus. Pie Zviedrijas mūs pārsteidza NO ar sniegu. Sasniedzām Bornholmu un nolēmām apledojušo kuģi griezt atpakaļ uz Kopenhāgenu, bet magnētiskā novirziena dēļ kompass mūs pievīla. Stāvo Bornholmas salas krastu ieraudzījām tikai kuģa garuma attālumā. Tā bija divpadsmitā stunda naktī. Kursu mainīt vairs nespējām, un mēs sašķīdām. Divi stundas komanda karājās divmasta vantīs, bet tad kuģa apakšdaļa izšķiebās, un masts nogrima. Ļaudis pārvilkās uz kādu bortu, kas rēgojās virs ūdens, bet liels vilnis to noskaloja tīru. Cilvēki kļiedza un vaimanāja, cits citu nesadzirdot. Viļņi tos trieca pret klintīm un rāva atpakaļ dzelmē. Es un kāds matrozis bijām

diekērušies pie kāda peldoša masta zaliņiem. Paspēju tam uzsaukt tikai: „Ak, tas esi tu?“, kad tas, atbildējis: „Jā...“, — pazuda zem viļņa. Tas bija pēdējais, ko vēl redzēju dzīvu. Tad pats iegremdējās ūdenī, kur pie zālēm noturējās pretī atplūstošai straumei. Kad izslējos, līdz krūtīm biju jau no jūras ārā. Taustoties atradu aizu un šauru taciņu uz augšu. Pieklauvēju kā pusnakts viesis pie kāda apgaismota loga...

Vēlāk no astoņpadsmit komandas locekļiem atradām sešus, ko turpat arī apglabāja. —

Tā tas bijis pie Bornholmas un tāpat arī pie Kursas ziemeļu sēkliem un Sāmszemes akmeņiem. Šo vietu jūrnieki dēvē par kapsētu, un nav šaubu, ka tādām raksturojumam ir attaisnojams pamats, jo uz asās zemes smailes, starp sīkiem akmentiņiem bez dzintara atrodami ne tikai gadiem ilgi viļņu slīpēti akmeņogļu gabali, bet arī vilnas zeķes...

Dīvaina šeit jūra — tā salst no dibena — 8° aukstumā. Priekš gadiem septiņdesmit Rīgas jūras līcis pilnīgi aizsalis, un roņi meklējuši glābiņu dienvidos, šķērsojot Kursas ziemeļu stūri caur mežu. Bīstami sastapt roņu tēviņu uz ledus, ja nav slidas pie kājām — tas rokas stilbu pārkožot kā skalū. Tādēļ viņš uzskatāms par cienījamu pretinieku, un nav jābrīnās, ja to roņsalieši godā, novietojot ikvienu jauniegūto galvu rindā pie citām. Šie spēcīgie zvēri, savos „laidaros“ uz ledus taisot lielu „dumpi“, ko tālu varot dzirdēt. Ļaudis zina stāstīt par kādu roņsalieti, kas pārrauts vidū pušu, jo aptinis ap sevi virvi, kuņas otrs gals bijis pievienots pie ierauda atskabargas, ko zvejnieks ietriecis roņa miesās. Ronis, kā parasts, meklējis glābiņu āliņģī. Zvejnieks tam līdzī negribējis sekot, atspēries pret ledu, bet tad pierauts pie āliņģa, neizturot virves žņaugus.

Ja runā par dzintara bagātībām mūsu zemē, tad katrā ziņā Kursā ir tā, kas ar šo sveķi visvairāk var lepoties. To var atrast pēc vētrām izmestajos jūras mēslās visā garā piekrastē un bez tam vēl izrakt tieši no zemes.

Ziemeļu piejūras upītēs mājot vēži, foreles, laši un manīti pat ūdri. Ūdenī lient lapsas ar zāļu kušķi mutē. Iegremdējoties ar asti pa priekšu un tad — lēni tālāk, kamēr ārā paliekot tikai purniņš. Tad zāļu kušķi palaižot vaļā, bet pašas, pa ūdens apakšu izlienot krastā — tīras no blusām, kas aizpeldot pa straumi uz zālītēm kā dažkārt plostnieki.

Kurzemes zvēri esot gudri. Tā — meža cūkas izrokot kartupeļus labāk nekā cilvēki. Iznākot tāda banda pirms rīta ausmas no meža un tad, uzņēmušas katrā pa vaigai, izdzenot tās tīras jau līdz saules lēktam. Nelīdz ne uguns kuri, ne suņu rejas, ne žoģi ap laukiem. Ja žogs zemāks, lecot pāri, ja augsts, rokoties cauri pa apakšu. Daži saimnieki cūku barus izganījušies kā īsti cūkgani, nerodot naktīs miera pat vissīvākā vasaras darba laikā.

Labi, ka no lāčiem kurzemniekiem miers, jo to vairs nav. Pēdējais nošauts priekš gadiem simt trīsdesmit Lejaskurzē.

Toties par briežu bariem daudz nostāstu. Tie vecos laikos ganījušies kopā ar zirgiem ganībās. Pat ar klaigāšanu nevarējuši aizdzīt. Vecā māte zina stāstīt, ka rudens naktī gandrīz uzlikusi apaušus gulošam briedim, domādama to par zirgu, kas bijis jāatved uz piedarbu kulšanai.

Dienvidu Kursas vecajām mātēm galvenie nostāsti — par modēm. Tā nu liekas, ir visīstākā etnogrāfija, jo ikdienas cilvēkam no visa tā grūti ko apjēgt. Tikai viena lieta no visām saprotamākā — kādēļ mātei tik balti un veseli zobi: tādēļ, ka viņa valkā „sietavas“ — kāju aptinamos. Tās ir plaukstu platas audekla lentes, ko vairākkārt aptin ap lieliem līdz potītēm. Dažreiz tās tinot pat divas. Kāja esot vienmēr siltumā kā ziemā, tā vasarā, pat visai karstā laikā. Jau pieci gadi vecam bērnam bijis jāvalkā sietavas.

Tā sievas un meitas staigājušas dzīves ceļus, kaut arī pa lielāki daļai kailām kāju apakšām, bet svētdienās, tuvojoties baznīcai, uzvilkušas virsū izrakstītas zeķes un kurpes. Tādas viņas izskatījušās brangas un skaistas.

Vecākus stāstus par tiem, ko dzird no mātēm, pauž rokas dzirnavas: kādreiz visa labība bijusi jāsamal tikai ar tām. Tāpat senākos laikos uzbūz zemē iegrimušās vecās ēkas, kas rāda kurzemnieku vīriešu līnijas stāju. Ziemeļos, kur zeme auglīga, kur tās izmantošanā attīstījies plašāks vēriens, ēku izskats izvērties nopietnā vienkāršībā, pat askētismā. Dienvidos, ievērojami neauglīgā apvidū, vairāk izpaužies mājas kults, sākot ar sarežģītiem rakstiem tērpos, beidzot ar skaistumam veidotiem būvelementiem ēku ārpusēs. Sakarā ar teikto var minēt arī pašu kurzemnieku raksturus — ziemeļos un dienvidos. Īsi priekš šī kara, kad mūsu zeme bija sākusi atspīgt no lielās „Matuškas“ „svētīgā“ iespaida un no pagājušā kara posta, kurzemnieku raksturi sāka izvērsties modernā laikmeta garā. Jau pacēlās pārdomāti būvētas ēkas un attīstījās mājsaimniecības tehnika. Sākās jaunie laiki, kam līdzī bija jāpārveidojas arī cilvēkam, atmetot sīkmanīgi mazvērtīgo un piesavējoties plašāku skatu nākotnē, varbūt pat tik plašu, ka arī tālākas senatnes kontūras kļūtu redzamas ar veselīgajām pienākumu un darba tradīcijām.

A. Krūka.

Tādas ir Kurzemes dienvidu piejūras mājas, kas pārdzīvo vēl savas pēdējās mūža dienas.

Te ir siens vairāk nekā vienam pagastam.

Izrakstītās goda zeķes baznīcā, vienkāršās — ceļam.

Ruzvelta "VAROŅI"

MEDNIEKU UN TRAPERU GARĀ

Ziemeļamerikānis ir divdabīgs. Jau kopš gadiem viņa krūtīs mīt divas dvēseles. No vienas puses viņš ir sentimentāls, sapņo par miglainā plīvurā tītu mierīgu dzīvi, mīl nostāties pasaules glābēja, pareizāk gan „pasaules lāpītāja” lomā un tāpēc sludina morāli, kam pats gan neseko. No otras puses viņā mīt neapslāpējamu kaislību un savtīgu instinktu jucekli ar spilgti izpaustu varas un ātras un vieglas iedzīvošanās kāri. Viņš jūsmo par visabstraktākām utopijām, bet laujas sevi ievilināt tikai tādās dēkās, kur viņam gala iznākumā paredzams drošs, taustāms labums. Visu laiku lielākais spekulantu spekulants Franklins Delano Ruzvelts no visiem līdzšinējiem Savienoto valstu prezidentiem visveiklāk pratis spēlēt uz šīs ziemeļamerikāņu dvēseles otrās stīgas, lai realizētu jau priekš gadu desmitiem izvirzīto dolāru imperiālismu, kas tiecas pēc „lielā kumosa” iegūšanas un tā nodrošināšanas jēkiem ilgākam laikam. Ruzveltam, gan ar solījumiem nodrošinot amerikāņiem jaunu *prosperity*, t. i. labklājības laikmetu, gan ar opozīcijas apklusināšanu un saviem nolūkiem piemērotu vīru iecelšanu atbildīgos amatos izdevās ieraut Savienotās valstis karā.

1940. gada vasarā vajadzēja daudz personīgas drosmes un atbildības apziņas tam, kam amerikāņu tautas liktenis bija svarīgāks par ievērojamu valsts amatu, lai atklāti nostātos pret Ruzvelta atbalsītām Volstrīta žīdu un brīvmūrnieku finanču magnātu machinācijām un pasacītu: „Samērā maza starptautisko finanšu kliķe vēlas, lai Savienotās valstis piesaka karu un lai mēs ar visu, kas mums pieder — ieskaitot mūsu vīrus — iegāztos Eiropas sajukumā.” Šis vīrs, kas tik lielā mērā pierādīja savu veselīgo saprātu, bija Henrijs Vudrings — Savienoto valstu kara ministrs.

KĀDI VĪRI VAJADŽĪGI RUZVELTAM.

Pēc dažām nedēļām jau piepildījās Vudringa pareģojums, ka Volstrīta šakāļi viņam atriebsies: iedzīvošanās kārajiem naudas magnātiem paklausīgais Ruzvelts atlaida Vudringu. Viņa vietā stājās kāds vīrs, ar ko finanču hiēnas varēja būt visai apmierinātas. Tas bija Henrijs Levis Stimsons. Ruzvelta priekšteča Huvera laikā Stimsons jau bija ārlietu ministrs. Jau 1932. gadā Stimsons bija paspējis pierādīt savu kara kūdītāja gribu. Kad Japāna okupēja Mandžūriju un Ņujorkas biržas žīdiem nācās baidīties par saviem Ķīnas veikalēm, viņš to uzdevumā nosūtīja uz Tokiju draudīgu notu un uzkūdīja paklausīgo Zenēvas līgu pret Japānu. Japāna uz to atbildēja ar izstāšanos no šīs īpatnējās Tautu savienības.

Stimsons arī jau agrāk — „lielā kumosa” politikas aktivizētāja Tafta valdības laikā — no 1911. līdz 1913. gadam — bija kara ministrs. 1927. gadā viņš likvidēja pašu amerikāņu izraisīto Nikaraguas pilsoņu karu, par atalgojumu saņemot Filipīnu gubernatora un pēc tam ārlietu ministra posteni. Pēc jaunajam prezidenta vēlēšanām, kas Savienotās valstīs saistītas ar valdības maiņu, un pēc Ruzvelta nākšanas pie varas, Stimsonam bija jāaiziet tukšām rokām. Stimsona laiks tomēr pienāca atkal tad, kad nācās atbalstīt Ruzvelta iejaukšanās politiku Eiropas un Austrumāzijas lietās.

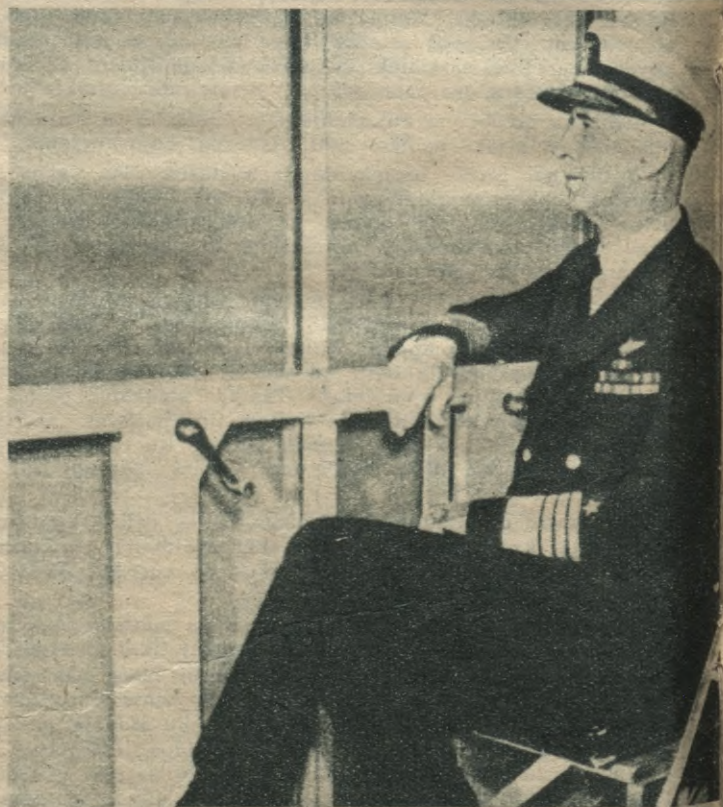
Stimsona iecelšana par kara ministru Savienotās valstīs radīja lielu sensāciju ne tikai tādēļ, ka līdz ar to Ruzvelts atklāja savas kārtis, bet arī tādēļ, ka pirmoreiz Savienoto valstu vēsturē kāds demokrātu prezidents iecēla augstā amatā republikāni. Ruzvelts, paradis lietot visus līdzekļus savu mērķu sasniegšanā, varēja sev šo luksu atļauties, jo vairāk tādēļ, ka savas paša partijas rindās viņam nebija piemērotāka kara kūdītāja.

Ruzvelta kara „varoņu” galerijā līdzās kara ministram Stimsonam jo redzama loma piekrīt viņa kolēģam kara flotes ministram V. Frankam Noksam, galvenā štāba šefam admirālim Viljamam D. Lehijam, kara flotes virspavēlniekam admirālim Ernestam Jāzepam Kingam, ziemeļamerikāņu militāro spēku virspavēlniekam Austrumāzijā feldmaršalam Duglasam Mak Arturam, un, beidzot, bet ne pēdīgi, „otras frontes generālim” ģenerālmajoram Dvaitam D. Eizenhoveram ar lepno titulu „amerikāņu kara spēka daļu virspavēlnieks visās frontēs Eiropā”. Visi viņi, līdzīgi savam maizes devējam Ruzveltam un viņa tuvākiem padoma devējiem — Semneram Vellesam, Henrijam Hopkinsam, miljonāriem tēvam un dēlam Morganiem un žīdiem Morgentauam, Rozenblūmam u. c., visai pasaulei jau sen pazīstami pirmām kārtām kā pirmās šķiras mutes bajāri — balamutes, kas solījās vispirms izdzēst no globa Japānu un pēc tam Lielvāciju ar visiem tās „nacijiem”, kā amerikāņi dēvē nacionālsociālistus. Istenība jau dažam labam no viņiem atvēsinājusi karstās galvas, piespiežot mainīt arī valodu.

„Savienotās valstis ir gatavas stāties pretī japāņu blefam,” bravūrīgi paskaidroja Nokss priekš divi gadiem, kad Ruzvelts izšķīrās par kara darbības uzsākšanu. Japāna, kas gadiem ilgi bija klusējusi, ļaujot Ruzveltam un viņa ministriem balamutēties, cik vien patīk, atbildēja ar zibenīgām kara operācijām Klusā okeana telpā. To iznākumā tagad tas pats Nokss ir nobāzījies par Savienoto valstu kara flotes nākotni un paredz, ka 1944. gadā

Ruzvelta vislielākā kara bazūne — kara flotes ministrs V. Franks Nokss, — kādreiz visniknākais Ruzvelta apkoņotājs, la-gad rūnīgi vada Savienoto valstu kara flotes likteņus. Dien-dienā jūras kara Klusā okeāna telpā tā kļūst par arvien to-baināku ieroci.

Savienoto valstu kara flotes admirālis Ernests Jāzeps Kings, kas kopš divi gadiem tikai kā kļava par Savienoto valstu kara flotes šefu, ar vislielākām bazūnām spiests runāt dzīlies pretim nākotnei, jo tieši uz viņa pleciem, vadot so-va prezidenta karu pasaules tālos ūdeņos, līdz ar smaga-jiem kara un transporta kuģu zaudējumiem, gulstas vis-lielākās grūlības.

amerikāņu flotei nāksies izcīnīt vislielākās jūras kaujas pret japāņiem, jo japāņu spēcīgākās kaujas vienības līdz šim vēl nemaz nav piedalījušās kaujās. Tātad ne vārda vairs no viņa paša brammanīgā izteiciena: „Gan mēs pratīsim viņus nospiegt uz ceļiem!”

CILVEKS AR BIEZU MAIZES RIECIENU.

Ernests Jāzeps Kings ir neatlaidīga jenķu karjērista tipisks paraugs — simtprocentīgi. Uzstrādāties no kuģu puikas līdz karaflotes virspavēlniekam nav nekāda nieka lieta. Par to viņš var pateikties vispirms savam tēvam, mehaniķim, kas viņam nosprauda noteiktu dzīves mērķi — kļūt par kara flotes virsnieku. Labvēlīgi apstākļi un beidzot viņa maizes devēja Ruzvelta labvēlība atvieglāja Kingam sasniegt sprauto dzīves mērķi.

Savas uguns kristības Kings saņēmis pavisam īpatnējā veidā — Spānijas un Amerikas karā. Kings bija sardzes virsnieks uz kara kuģa „San Francisco”, kas blokēja Havannas ostu. Pēc pamiera noslēgšanas kāds forts, laikam aiz rezignācijas, raidīja vēl vienu šāvienu. Tas gan netrāpīja „San Francisco”, bet nepagāja secen Kingam, jo viņa vārds iezīmējās sarakstos „par kara nopelniem”. Līdzīgs gadījums bez briesmām palīdzēja Kingam iegūt popularitāti arī pirmajā pasaules karā. Kā Savienoto valstu Atlantijas kara flotes virspavēlnieka Meijo adjutants Kings pavadīja britu kara flotes šefu admirāli Dželiko uz kāda anģļu iznīcinātāja uzbrukumā Ostendei. Arī šē kāda piekrastes baterijas raidītā granāta plīsa ne uz iznīcinātāja, bet tam līdzās.

Pēc pasaules kara Kingam uzticēja Annapolisā kara flotes akadēmijas vadību. Tas vēl ietilpa Kinga karjēras parastajā gaitā, bet viņa pievēršanās zemūdeņu un kara aviācijas dienestam jau bija patiesais pamats straujas avansēšanas gaitai augstākos amatos. 1930. g. viņu iecēla par aviācijas bāzes kuģa „Lexington” komandieri; 1933. g. viņš, jau kā kontradmirālis, ir kara flotes aeronautiskā biroja priekšnieks, bet vēl 2 gadus vēlāk — kara flotes izlūku lidotāju un tad bumbvedēju šefs. Ar viņa vārdu saistās atbalsta punktu ierīkošana Alaskā un Aleutu salās. 1938. gadā Ruzvelts uztic Kingam aviācijas bāzes kuģu virspavēlniecību, bet 1940. gadā iecēļ viņu par Atlantijas patruļu kuģu šefu. 1941. gada 21. decembrī viņš ir jau visu Savienoto valstu kara flotu (skaitā trīs) operāciju šefs.

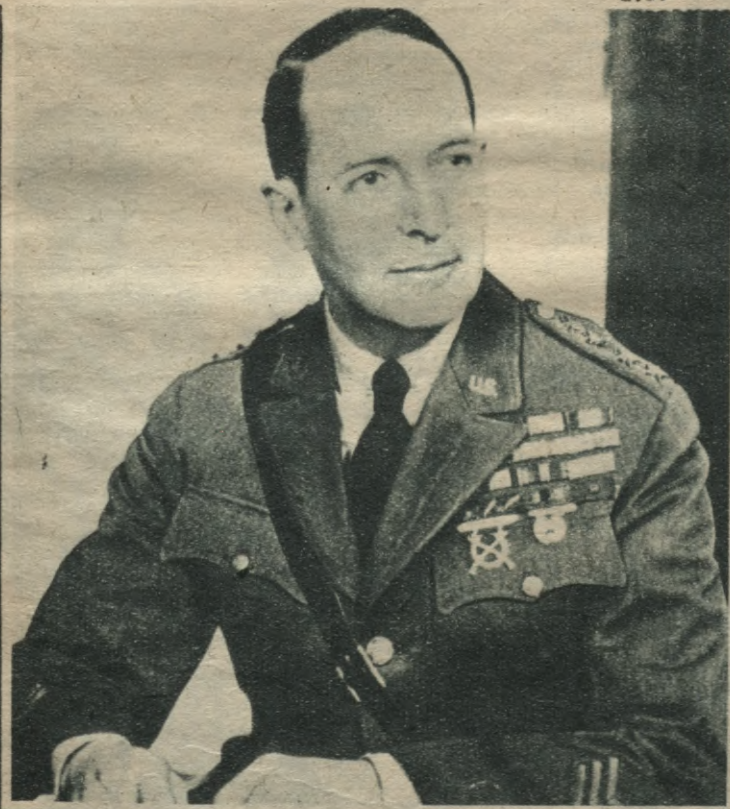
Jau pirms tam, kad Ruzvelts iecēļ viņu par Atlantijas flotes komandieri, Kings izsacījās: „Tas ir gan biezs maizes riecens, ko jūs te man esat piešķīruši, un sasodīti maz sviesta.”

Šis maizes riecens pa to laiku, kamēr Ruzvelts izšķīries karot, kļuvis vēl ievērojami biežāks, bet sviesta vēl mazāk. Divu kara gadu laikā japāņi vien nogremdējuši 688 Kinga virspavēlniecībā pakļautos kara kuģus.

E.S.

Generālleitnants Dvaits D. Eizenhovs izraudzīts reālizēt admirāļa Lehija plānus un dot galveno triecienu Ruzvelta uzticamākajam sabiedrotajam — britu lauvam. Franču Ziemeļamerikas ieņemšanas plānus Eizenhovs izstrādāja sava galvenā štāba mītnē Londonā. Šo plānu realizēšana nenozīmē neko citu, kā tiešus draudus svarīgākajiem britu jūras ceļiem.

Generālfeldmaršals Duglass Mak Arturs, nelaimīgois Filipīnu aizstāvētājs, ir laimīgākais no visiem bēdīgi slavenajiem Ruzvelta kara sūtniem: zīmīgā kārtā viņš ar katru zaudēto kauju gūst jo lielāku slavu un cieņu savas mājās. Vislielāko popularitāti viņam sagādāja bēgšana no Filipīnām uz Austrāliju. To viņš sāka peldkostīmā. Bet viņš vēl nebija izkāpis krastā Austrālijā, kad viņu jau tur sagaidīja pirmie ordeņi par „panākumiem”.

Admirālis Viljams D. Lehjs, kā jau vislielākā vēriena alērists, lolo visrožainākās cerības. Līdz 1942. gada 1. maijam šis divkosīgais jenķis bija Savienoto valstu vēstnieks pie Viši valdības. Tur viņš sāka šķetināt „lielā ķēriena” — Ziemeļamerikas desanta plānus. Kā Ruzvelta bruņoto spēku virspavēlniecības tuvākais padomdevējs, izstrādājot šos plānus visos sīkumos, Lehjs vispirms un galvenokārt savus skatus meta uz Britu impēriju, jo tur visvieglāk bija ko iegūt.

Jāni Zālīti aizvadot

Svētdien, 12. decembrī, no dzīves šķīrās mīļš, apbrīnojams cilvēks un liels latviešu mūzikas meistars — Jānis Zālītis. Visiem, kam bija nācies nokļūt tuvākā saskarē ar šo mūzu svaidīto mākslinieku, paliks neizdzēšamā atmiņā pilnīgi sevišķais viņa personības valdzinājums, īsta latviešu sirds cilvēka laipnība un sirsnība, kāds īpatnējs gaišums, kas izstaroja no viņa. Cildeņa, domas apgarota bija viņa seja, dzīves gudrības un asprātību bagāta viņa valoda. Laima bija viņam nolēmusi tikai nepilnu sešu gadu desmitu mūžu; nupat nākamā gada 12. februārī, gatavojamies svinēt viņa 60. mūža gadu.

Latviešu mūzika ar Jāni Zālīti zaudē izcilu savas dziesmas meistarū. Neviens no mūsu mūziķiem nav tik pilnīgi nodevies vienīgi dziesmas kultam kā Zālītis. Solo dziesma, kora dziesma — tie gandrīz vienīgi viņa mūzikālās jaunrades novadi, bet tos viņš bagātinājis ar darbiem, kas katrs pilnīgi vienreizīgs. Zālīša māksla mūs nav pārsteigusi ar daudzumu, bet tikai ar kvalitāti. Viņš pats bija arī savas mākslas stingrākais soģis; viņa paškritika bija varbūt pat pārāk cieta — tā viņam neatļāva laist atklātībā nevienu savu darbu, pirms tas nebija desmitām reizēm svērts, vērtēts un pārvērtēts mākslinieka šaubu ugunīs.

Zālīša māksla ienesa jaunu skaņu latviešu mūzikā: viņš bija īstais latviešu mūzikālā modernisma paudējs un karognesējs, aktīvs tā cīnītājs vārdā un mākslas darbā. Ar viņu mūsu mūzikā vispirms ienāca jaunais stils, jauna melodika, jaunas harmonijas, jaunas skaņu krāsas. Viņa mūzikā, viņa melodijās aizvien liesmo sevišķi kāpināta emocija, bieži ekstatisks jūtu lidojums vai arī liels, varens episks spēks (iedomāsimies viņa solo dziesmas: „Ko zobenu cilā”, „Kad pavasara vēsmas pūš”, koru „Bīķeris miroņu salā”, „Tā vēsma” u. c.) vai arī ļoti dziļa, ļoti izjusta sirsnība, gaišs saulainums, kas apstaro mūs kā mūsu dzimtenes lauku un birztalu smarža — tādas viņa dziesmas: „Šalc tu, birztaliņa”, „Ceļš uz dzimteni”, „Kaņavīra līgaviņa”, „Rīts” u. c. Viņa melodiju, viņa mūzikas saturā, par spīti bieži grūtajai faktūrai un komplicētībai, ir īpašības, ko mēs sajūtam kā dziļi latviskas.

Jānis Zālītis kā kritiķis bija aicināts Emiļa Dārziņa nodibināto tradīciju turpinātājs. Viņa daudzās esejas, apcerējumi par mūziku, sīkākas un plašākas recenzijas par koncertiem, operu izrādēm, skaņdarbiem, izkaisītas periodikā, patlaban nemaz pilnīgi nepārskatāmas, savā vērtējuma spogulī aptver svarīgāko un bagātāko latviešu mūzikas attīstības laiku, ir aktīvi un iedarbīgi virzījušas mūsu mūzikas dzīvi. Lielas gara kultūras, augstas, izkoptas mākslas gaumes personība, Zālītis mūsu mūzikas kritiku nostādīja uz augstiem, idejiskiem pamatiem, viņa balsi, viņa spriedumu gaidīja, klausījās un sadzirdēja.

Ar Zālīša darbu cieši saistīti arī latviešu operteātra likteņi. Viņš bija vairākkārt Latvijas Nac. Operas vadītājs, pašos izšķirīgākajos tās pastāvēšanas gados — laikā drīzi pēc tās nodibināšanās, kad operai vajadzēja veikt savu jaunuzbūves darbu, nostiprināt repertuāru, izveidot māksliniecisko ansambli, rast savu seju. Tas bija lielu grūtību, bet arī spožu māksliniecisku sasniegumu un uzvaru laiks. Ja latviešu operteātris sasniedzis savu tik reprezentatīvo mākslas institūta stāvokli, tad par to lielā mērā jāpateicas arī Jāņa Zālīša darbībai.

Latviešu mūzika sēro pēc sava aizgājēja; Zālīša nāve mūs pārsteidza kā sāpīgs un negaidīts trieciens. Bet viņa personības atbalss un viņa māksla dzīvo starp mums. Jēkabs Vitoliņš.

„KOSMA SIMFONIJA”

Daudzi sagaidīja no šīs izrādes it kā kādu jaunu atklāsmi skatuves mākslā, jo tik neparasts ir šis darbs savā konstrukcijā, saturā un formas plāksnēs. Jaunā luga ir plašināts tā paša autora stāsta „Profesora Eipura orķestris” drāmatizējums.

Iedomājieties pasaules visumu un tad kādas provinces pilsētas mūziķu aprindu gadījumam un gandrīz nejauši sastādītu lielu simfonisku orķestri, — un tam nu uz skatuves jāatbur visa kosma jeb, vienkārši sakot, — pasaules radīšanas un tālākās evolūcijas process, teiksim, Kanta Laplasa teorijas iezogā un virzienā!.. Klasiskajā krievu literatūrā ir tāds prātvēders Prutkovs, kas kādreiz skaidri deklarēja: „Neaptveramo nav iespējams aptvert...”

Bet jaunais drosmīgais autors un tikpat rosīgā Dailes teātra režisūra ir tomēr uzdrošinājušies spert šādu planētāri-totālu mākslas soli, no kuŗa šopavasar Drāmatiskais teātris bija atteicies. Tātad katrs var pārliecināties, kas tur iznācis...

Pats gados viduvēji jaunais Anšlavs Eglītis, ne tēva rakstnieka briedumā, bet slaidākas formācijas šatens, pelēki zilām, dzīvām acīm, kaisli sekoja katrai situācijai skatuves mēģinājumos un sūrstījās, ka daudz kas tur būtu vēl jālabo un jāpapildina, lai aptvertu mākslā neaptveramo. Bet caurmērā apmierināts bija. Parunājoties ar šo daudzpusīgo, vismaz divu mākslu, dzejas un glezniecības, Mūksalas biedrības eremītu, rakstāmgalda, paletes un grāmatas īpašnieku, jūs no viņa kautrīgām atziņām dabūsi zināt, ka šī mūzikas mākslas dzīves satīra ir viņa pirmais lielākais drāmatiskais ražojums, kas uzradies 1942. g.

Savā pirmajā romānā „Līgavū mednieki” Anšlavs Eglītis ir izlīrējies mūsu patstāvības ziedu laiku turīgākās pilsonības aprindas un akadēmiskās karjēristu jaunatnes vidi, pieejot tam ar kritisku skepsi un satīras grimasu. Nesen „Tēvijā” nobeigtā mākslinieku un gleznotāju romānā „Homo novus” viņš ir uzracis tādu plašu, vai visu kosmu aptvērēju ūnikumu, kā plātīgais un aurojošais, pārmodernais žanrists Salutaurs. Tagad izrādāmā drāmatiskā satīrā „Kosma simfonija”, kuŗā ietverta un analizēta mūzikas mākslinieku dzīve, uzradies tāds pats ūnikums, visu kosmu aptvērējs, rēcošs komponists Bricis Kēvietis, — visādā ziņā dvīņu brālis Salutaūram.

Tā Anšlavam Eglītim rūpējoties, patlaban pakāpeniski, kaut predestinētā satīras gaismā, top un tiek ievadīts mūsu jaunākā literatūrā pilsētas mākslas bohēmas un intelligēnces žanrs, ar mīlas un karjēras intrigām kā svaigs daiļrakstniecības veids. Savā jau vairāk nekā 15 gadu ilgā daudzpusīgā literārā darbībā — dzejā, stāstā, romānā un tagad drāmā, šaurāk ņemot — satīriskā komēdijā, A. Eglītis, top par skaidri iezīmētu pilsētniecības dzejnieku. Un kā liekas, jaunais autors patlaban arī savās intīmi radošās pārdomās ir apstājies pie krustcelēm: vai palikt uzticīgam glezniecības akadēmiskā cēluma virzieniem un stājai, vai turpretim mesties pretī laikmetīgām, topošām jaunreālisma bangām, literatūras kosma vilinošā un aicinošā, kaut no sākuma chaotiskā simfonijā?

Šķiet, beidzamais ceļš jaunajam autoram būtu pareizākais.

Pe.-Ge.

Rālis Dekšenieks — Arturs Dimīters.

Dirigents Ģirts Kaužēns — Kārlis Veics, Glīta Rājuma — Dzidra Kārķliņa.

TĪKLĪSKĀ KNOLE

P E T E R A A I G A R A R O M Ā N S

(14. turpinājums.)

„Un kā tev, Jēzup, toreiz Karpatos? Se, ledzer, tava kārtā!” Meikulis sniedza viņam pudeli un vedināja runāt.

Grāvracis ieņēma prāvāku malku, saviebās, sarāva pieri un tad teica: „Kas tur daudz: kalni augsti, aizas dziļas — cita neredz kā debesu un akmeņu.”

„Sievieša arī neredzēji?” vaicāja atkal mūzikants.

„Gadījās pat muižnieces un grēfenes. Man visur bija durvis atvērtas. Tiklīdz pieši noskan, tā durvis vaļā. Visādi esmu izdzīvojis, tik toreiz klosterī gandrīz dvēseli pazaudēju. Atceros kā šodien — visu dienu neganti šāva lielgabali, kalni trīcēja un debess drebēja. Likās, zeme atvērsies kā pastardienā un bezdibēni mūs aprīs. Nekā darīt — pret vakaru jāved uz pirmo līniju pusdienas. Sajūdzam zirgus, iekuram katlā uguni, kur ielikts pus vērša, un braucam. Virums labi smaržo, siekalas vien skrien mutē. Domājam — nekas, mūsu zēniem būs pamatīgas vakariņas. Ik pa pusstundai pieliekam malku un skubinām zirgus, lai ātrāk tiek galā. Te mans palīgs Mitjka — varens puika bija, sibirietis, tikai pārdzērās un Galicijā noslika akā — jā, te mans Mitjka saka: „Nebūs labi. Esam šķībi aizbraukuši. Pa kreisi šauj un pa labi šauj, priekšā sprāgst granātas, un aiz muguras grauj lielgabali. Ists kaļalauks, un no frontes ne vēsts. Granātas skraida šurp un turp kā mēslu vaboles. Ceļš iet liču loču kalnā, bet mūsu pulka kā nav, tā nav. Ej nu sazinī, vai atkāpušies uz Dņestru vai pārgājuši pāri kalniem? Mēs esam kareivji, pavēle dota — apstāties nevar. Un es jūtu, ka mūsu puikas izsalkuši. Vēderu kurkstēšanu var dzirdēt pa desmit kilometriem. Sašaujām atkal zirgiem un braucam. Sak, kaut kur jau ceļš beigsies — ja ne debesis, tad ellē.”

Braucam, braucam. Nāk vakars. Kalnu galiem jau iesarkanās cepures, līst tumsa. Te dzirdam, ka tālumā it kā skanētu baznīcas zvans. Apturam zirgus, pieliekam roku pie auss — kā tad, baznīcas zvans. Pa starpām šauj, bet zvans skan nepārtraukti, un zvanīšana tāda gaudena, sērīga vien. Domājam — nu jau gulda kapā kādu ģenerāli vai Juŗa krusta kavalieri, kas kritis kaujā. Vai citādi zvans tik bēdīgi gaudotu? To vien gaidām, ka norībēs goda zai ves. Bet nekā — zvanīt zvana un lielgabali šauj, bet goda zalves nav. Te no ceļa pa labi redzam piekalnē zaļu baznīcas torni. Tāds zaļš, apaļš tornītis kā sīpols, krusts galā, torņa lūka vaļā, un lūkā kustas zvans. Pie baznīciņas aiz eglēm vēl šādas tādas mājeles ar zaļiem jumtiem, domājam — kāds krogus vai lopu muiža. Neko darīt — tumsa klāt, brauksim turp, meklēsim naktsmājas! Ceļš tālāk kalnos arī iet pavisam stāvus, ne uzbraukt, ne jāšus uzjāt. Nogriežamies uz baznīciņu. Baznīcai un pārējām ēkām apkārt augsta balta mūra sēta. Sētā lieli, plati vārti, bet vārtu stabu galos atkal krusta zīmes. Kad tevi, pagāns! Nu vairs nevaram saprast, kur īsti esam aizbraukuši — kapsēta, krogs vai

baznīca. Mitjka paņēma virlopu un es šautenes laidī. Sākam klauvēt pie vārtiem. Dauzēmies savu pusstundu. Nevienas dzīvas dvēseles, tikai kovārņi salaižas eglēs, un torni zvana.

Pēdīgi vārti atveŗas, un izskrien viena pavisam melna platos paltrakos, tikai balts lakats ap galvu. Noplāta rokas, pārmet krustu un atkal aizmūk. Pēc brīža nāk otra, atspiezdāmās uz kūjiņas — tāda klība, sakaltusi. Nerunā ne īsti krieviski, ne poliski. Tik daudz saprotam, ka te sieviešu klosteris, un grēcīgām vīriešu dvēselēm te neesot ko meklēt.

Tas tikai trūka — mums, kaļavīriem, liegs naktsmāju! Visur esam gulējuši: muižas pilīs, grāfu kapličās, krievu baznīcās un poļu liķu kambaros, tikai sieviešu klosterī nebijām kāju spēruši. Ceļā sastājās vesels bars sieviešu, melnas kā vārna, izdēdējušas, izstīdzējušas, acīm redzot sen nav ēsmu baudījušas. Prasa maizi. Paskatos uz Mitjku un saku:

„Maizes, brāl, mums gana, upurēsim vienu maisu!” Mitjka purīna galvu: „Nevar, grēks! Kaļatiesa nošaus!” Es saku: „Varbūt nošaus tāpat, kas tur liels, bet klosterī

mājas maizes nebūs. Sirmā klībā pacēla acis pret debesīm, saņēma rokas, labu brīdi kustināja lūpas un tad atdarīja vārtus. Iebraucām ar katlu pagalmā. Kur tu cilvēks naktī paliksi, kad visapkārt šauj un no mūsu sotņas ne vēsts?

Putra gatava — attaisījām katlu, un Mitjka ar virlopu sāka dalīt vakariņas. Mūķienes nāca ar traukiem un kastrolēm, gļaudīja mūs un bucoja rokas. Tīrais brīnums, kad tu, cilvēks, redzi, ka tevi tā pielūdz un slavē, tev pašam arī sāk likties, ka tu neesi nekāds sotņas pavārs, bet gandrīz vai ģenerālis, ja ne pats eņģelis Gabriels. Un, ja tu pats jūties kā eņģelis, tad skopoties arī nevar. Saku Mitjkam:

„Kaļatiesa tik un tā par pavēles nepildīšanu. Ja nu šauj, tad lai šauj — par labu darbu dvēsele tiks debesīs. Dod tām mūķienēm vēl maizi, lai spirdzina savu vārgo miesu!”

Dodam šām visus labumus, kādi vien ir virtuvē, paši slepeni glūnam un mirkšķinām acis, kuŗa būtu tāda jaunāka un piemīlīgāka. Bet nekā, šīs vairāk skatās uz maizi un priekšnieci nekā uz mums. Maizi paņēmu, kaunīgi paklanās, pārmet krustu un tas ir viss. Kad priekšniece iegājusi savā kambarī, viena otra gan kļūst drošāka, iesmejas, pagrozās, pagluda mūsu zirgus. Ko tur teikt, cilvēki vien ir, un tādi puīši kā mēs, vai tie aug gar ceļmalām? Zābaki pāri ceļiem, viduklis sajozts, cepure uz vienas auss, matu cekuls palaists vējā. Tikvien trūkst kā uzpleciem zvaigznīšu. Kad nu mūsu katls un maizes maiss ir iztukšots, prasu, kā varēsim pārgulēt? Viena no melnajām māsām, tā drošākā, buldurē — naktsmāja būšot, lai nākot vien iekšā.

Ja aicina, jāiet, atteikt nevar, izjūdzam zirgus, apsedzam, iedodam auzas, paši ejam baltajā mūra mājā līdzās baznīcai. Ieved mūs mazā, velvētā istabīņā. Man jāpaliek pirmajā, Mitjku aicina tālāk. Skatos, gul-ta vienos spilvenos, palagi balti kā sniegs, krāsnī sprēgā uguns, stūri deg tikai maza svece, istaba patumša, bet pilna tādu salda, gurdinošu dūmu. Tiklīdz melnā māsa aiziet, atzvilstu spilvenos un miegs klāt kā brālis. Gulēt būtu gluži teicami, bet vēl īsti negribas, sak, derētu ieħaudīt kādu malku. Vai nu klosterī dzērienu trūkums? Vakariņas ēstas sāļu sāļās un treknās. Kamēr es tā kvernu un gaidu, ko domājat, durvis atveŗas un ienāk tā pati melnā, slāikā māsa un ienes man sudraba krūzi pilnu vīna. Noliek krūzi priekšā uz zema soliņa, pārmet krustu un grasās iet. Es saku, tā nevar, vienam negaršos. Māju ar roku, saucu, labinu un drošinu, rādu visādas zīmes, lai paliek, kā sacīt, parunāsim par pasaules lietām un zaldātu dzīvi, noskaitīsim kopīgu vakara lūgšanu, bet šī izvairās, izlokās kā odze, tikai nosmīn un atrodas jau pie durvīm. Brāliši, kas tas par sievišķi! Biezi, melni mati, balta piere, acis kā rudens nakts, kā tumšākais atvars. Nē, ko es saku kā nakts, kā ogles, degtin deg; kā paskatās uz mani, liekas, dvēselī debess uguns dedzinātu. Uzlecu kājās, gribu satvert, bet nogrābstu tukšu gaisu.

ZINAIDA LAZDA

Sniegs

I

*Pasaule pilna ar sniegu,
ritaumā migušu, tīru;*

*Bērnībā tālā vienreiz
dienas tā iesākās man.*

*Kas gan to sūlījis šodien,
brīnuma balto un šķīsto?*

*Mīlestība vai tā,
mūžības laipnīgais smaids?*

*Lūkojos jaunajā sniegā,
svaigumu elpoju kāri:*

*Mierā un mirdzumā dus
bargais un tumsušais laiks.*

II

*Skaties, mans mīļais, un redzi:
pasaule balta kā zaigo,*

*Pēdas nevienas vēl nav
atstājis cilvēks, ne zvērs.*

*Celies, mans mīļais, vai dzirdi:
klusums lidodams vējo;*

*Atvēries debesu dārzs
aicina. Ieiesim gaist!*

vajag pārgulēt.” Aizmēķēju un saku vecajai klībajai: „Maizi dosim, bet kā būs ar naktsmāju?” Šis sabāž galvas kopā, ilgi murmīna, mūsu zirgi jau top nemierīgi, pēdīgi atbild: „Klosteri nevarot apgānīt, lai guļot tepat aiz mūriem, lopu laidarā. Nekā nebija — neesam vakarējie. Griežam zirgus apkārt un brauksim projām. Bet ko domā — tagad šis skrien pakal, krīt ceļos, piesauc Jēzu un Mariju un lūdz maizi. Man dažkārt cieta sirds kā akmens, bet toreiz iežēlojos, tikai piekodināju, ka bez nakts-

Melnais tērps vien noplānd, noplīv aizdegta svece, un esmu atkal viens.

Ko iesāksi svešā pusē, kad gaida pilna vīna krūze? Pamīnājos, pastaigājos pa kambari, sak, varbūt atgriezies, atnesīs vēl ko piekožamu. Gaidu brīdi, gaidu otru, nekā. Iedzeru malku, vīns salds un lipīgs kā medus, iedzeru otru, mēle tvīkst, pašam arī top silti. Tad, kā pielīku krūzi pie mutes, neatceros, kā paņēmu to nost, kaulus pārņem tāds laipnīgs nogurums, tā kā dziedāt, kā dancot gribas, tikai galva svērtin svečas uz spilvena pusi, un, kā atlaidos, tā arī biju beigts un pagalam.

Cik ilgi biju gulējis, nezinu, tikai atmodamies redzu, pa šauro lodziņu spīd saule, gaisma krīt pretējā sienā tieši Dievmātei sejā, nožāvājos, izstai-pos, tā dīvaini vien liekas, rokas un kājas tādas vieglas kā spalviņas, pats nemaz tāga neapziņos, vai esmu vēl dzīvs vai kritis un uzbraucis debesīs. Laukā zvana, aiz sienas klusi dzied, sieviešu balsis vien saklausāmas, cita par citu lokanāka un ska-nīgāka. Kas man, es domāju, viens pipis, dzīvs vai beigts, kaut vai ellē, ja tik jauki dzied, nav ko bēdāt. Bet tagad sākās trakā-kais: guļu un skatos griestos, te man līdzās kas iečaukstas. Iedomājos — Mitjka pielīdis pa nakti un tagad sāk revidēt kreklu ar īkšķa nagu. Katru rītu viņš mēdz tā darīt, pagriežu galvu un redzu, — svētā Dievmātei man līdzās guļ melnā mūķene, tā pati melnā mā-

sa, kas ienesa vīnu. Tikai tagad vairs nav melna, bet balta, caurspīdīga, guļ baltā tērpā kā debesu brūte, rokas sakrustojusi uz krūtīm kā mironis. Pūlos apgriezties uz otriem sāniem, piedurt viņai kaut vai pirkstu, bet spēka nav un nav, kauli kā pamiruši, mute arī sausa un ne lūpas aplaizīt. Šī nav vis aizmīgusi, bet nomodā, raugās uz mani, blisina acis un tā viltīgi, dziļdomīgi smīn. Paveģ muti, liekas, gribētu ko teikt, bet nesaka nekā.

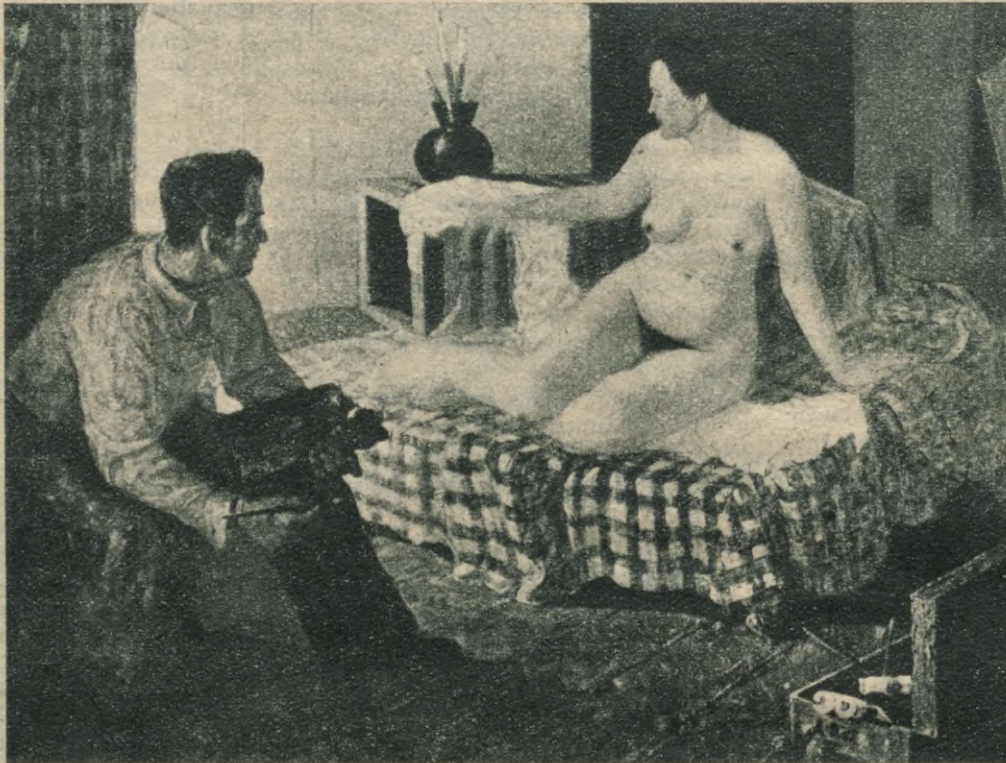
Saņemu pēdējos spēkus un pūlos piecelties, bet viņa uztrūkstas pirmā, paceļas kā balta pūka, pieskaņas man ar lūpām pie pieres, apdedzina kā ar uguni un izslīd no kambaža kā ēna, kā parādība. Atkrītu atpakaļ spilvenā un atkal vairs ne pirksta pakustināt, tikai piere deg un sirds, liekas, izlēks no krūtīm. Tagad man skaidrs — ragana! Nelabā vaisla, kas cits, bet pats nevaru ne Dieva vārda piesaukt, ne krusu pārnest."

"Velna milti," nošņācās Daukste. "Tu nevari pakustināt ne pirksta!"

"Es to pašu saku — velna milti," nopūtās Jēzups. "Jāguļ kā sasietais un mierīgi jānoskatās. Tikai, kad durvis aizvēru-

šās un esmu palicis viens, jūtu, ka spēki atgriežas, bet ko vairs, tagad par vēlū! Un nelabam pakaļ skriet nevar. Lai Dievs nedod citreiz ar tādu sastapties! Sajozos, izgāju pagalmā. Skatos, Mitjka jau sajūdzs zirgus, lādās un gaida mani. Klosteņa mā-sas tekā pa celiņiem šurpu un turpu, aiz kalniem atkal grauj lielgabali.

Gribēju vēl pie priekšnieces iet, vai šī zina arī, ka klosterī ragana mājā, bet negāju nekur. Sak, uzkūdis tikai nelabo. Pēc pats vairs netiksi vaļā. Klosteņa vārti čīkstot atvērās, un mēs bijām atkal uz ceļa. Māsas tādas vēlīgas izvadīja mūs. Bet man tā dūša kā pie karātavām. Spriedu: vēlī-gas vai nevēlīgas, nāves smaka tik un tā.

Bruno Sipāns — Gleznotāja darbnīca. Beidzis ar mākslinieka gleznotāja gradu prof. L. Liberta vadīto tīgurālās glezniecības meistardarbnīcu.

Ko atbildēšu priekšniecībai, kur palikusī putra un maize? Šis izbīrušas visas uz ceļa, priekšniece met krustus un svētī mūs. Skatos, vai pa vidum neredzēs arī balto māsu. Nekā, ne vēsts. Skaidrs, ka ragana, kas tad cits!

Braucām atkal no kalna lejā, bet bailes krata kā drudzis. Saku sev čukstēdams: Jēzup, tu esi dzīvs mironis! Par kaņa mantu nelietderīgu izšķērdēšanu tevi kaņa tiesa nošaus kā suni, bet dzīvot tā gribas, vairāk nekā ēst. Vienīgais vēl var glābt — akla laime. Un neesam arī vēl ne versti pabraukuši, kad nāk laime, gaudodama kā aizžņaugts kaķis. Ko domājat, skrien ragana, kaukdama nāk pavisam virsū. Ierauju galvu plecās, uzvelku cepuri uz acīm, tūlī, tūlī kritīs. Kā tad, bladaic! Sprādzieni, uguns vien nošķīst, aļķeni un dūmi pagriežas. Dabūjam pa muguru kā erlielo kalēja veseri. Ausis džingst un zvana. Mute un acis pilnas smilšu. Kad izslaukām acis, atskatāmiēs: paldies Dievam, tagad esam glābti. Katju grānāta saārdī-jusi drusku druskās, bet mēs sveiki un veseli, tikai Mitjkam noraušs cepurei nags un man trūkst kreisajam uzplecīn pogas."

"Jēzup, tu jau pašu velnu no elles izmei-si, kur nu vēl raganu! Vai tu pie tiesas varētu zvērēt, ka īsteni tā nolika?" neticīgi vaicāja Pīters Sokāns.

"Dievs, sodi, ka bija," Vuška dievojās. "Kas man, vecam vīram un Juņa krusta kavalierim, ko melot? Lūk, Mitjka par lai-mīgu izglābšanos toreiz dabūja medaļu, bet es Juņa krustu. Mēs bijām vienīgi, kas varonīgi atgriezāmiēs no frontes neieskrāmbāti. Pārējie mūsu sotņas vīri bija ielenkti un krituši gūstā. Redzi, tā iet ka-rā! Un vai tādi brīnumi vien pasaulē notikuši? Pērniem mūsu pašu ciemā Vecga-da vakarā redzēta ragana jājam uz slotas kāta pār baznīcas jumtu. Pasaulē visādu

mošku gana, tikai cits tos redz un cits neredz. Piemēram, vai tu mežā vari pateikt, kur skrējis zaķis? Nevari! Bet palaid suni, tas sadzen pēdas, kā likts! Dievs katram savu gudrību un varēšanu devis." Vecais Vuška ieklepojās, iz-nēma no kabatas cūkas pūšļa tabakas ma-ku un piepildīja savu līko kaļķīti. Tad ar veiklu grābienu izķē-ra no ugunsкура ogli-ti, uzlika to uz taba-kas un aizsmēķēja.

"Klusu! Vai tur kāds nestaigā?" ieklepojās viņš, izpūtis pirmo dūmu un raudzī-damies uz mežu. „Ie-briksķējās. Ka nav vilkatis vai čigāns!"

Dzirdot mežā čabē-šanu, Daukste piecē-lās kājās. Viņš uzma-nīgi klausījās.

"Iešu, pasavēršos," teica viņš un lieliem lēcieniem pazuda aiz eglīšu jaunaudzes,

kas meža malā stāvēja kā biezs zaļš mūris.

"Kas šim vilkati deva? He, he, he, vai mēs Dauksti nepazīstam?" ierunājās Pīters Sokāns. „Nevis vilkatis tur bija, bet paša vilku māte, balts lakatiņš vien nospīdēja starp kokiem. Tam puisim draugaļas kātrā pagastā. Un līp arī pie viņa meitas kā mušas pie medus. Kas zina, varbūt atnāku-si pati jaunā saimniece no kalna? Tā jau šo lenc kā iebarota, bet šis izvairās. Lai-kam ieskatījās kādu citu. Viņš tikpat kā sesks, aizkož un pamet."

"Katram sava laime," nopūtās Vuška, rausdam apdegušos zaru galus uguns vī-dū. „Vai mēs negājām, kad varējām? Gā-jām līdz apnikumam, bet nu laiks pie miera."

Sekodami Jēzupa Vuškas priekšzīmei, arī pārējie grāvrači vilcinādamies piecēlās, iz-staipījās, noklepojās un tad rindā devās uz šķūnīti. Ugunskurā palika izkvēlot pēdējās ogles. Turpat zemē mētājās arī dažas iz-dzertas degvīna pudeles un cibīņas vāks ar sāli. Aplauzītā maizes dona bija notie-sāta pavisam.

(Turpinājums sekos.)

Tētis kaņavīrs

Kā pavasaris, kā ziema? Brēkdamae līdz vēlai naktij neaizsalušos ezeros peldas meža pīles, un upēs rīta salnās pavīz sīki vižņi, sarma laukos līdz ar dienas vidu pazūd. Kur tie sniegotie Ziemsvētki? Pie Gaiziņa gan sniega vairāk nekā citur, tur stīrna jau ieminusi savu stīgu, aizlēcis zaķis, aizgājis kāds vientuļs cilvēks, varbūt māmuļa pēc egļu zariem? Tikko jaušamas svētku pēdas sarmainos klajumos, egles šnāc brīvi, strauti murd savu murdēšanu. Spokains caur mākoņu robiem brien decembra mēness, bālā debesu spožumā pēc klusām vakariņām saime piemin kaņavīru, un ilgi vecaistēvs caur glāžu logu veņas uz ceļa pusi, it kā tālu ciemiņu gaidīdams. Svētku pēdas manāmas arī Rīgas pelēcīgumā, tās gan nav iemītas gaistošos sniega plankumos (varbūt jau rīt pilsēta būs balta), bet tām viegli var izsekot, pavecot Kaņavīru palīdzības durvis vai klusi parunājoties ar mūsu grāmatu apgādu darbiniekiem. Mīļu roku sietas, māmuļas noglāstītas, nosūtīšanas vietās krājas tēvzemes veltes saviem kaņavīriem Ziemsvētkos. Cik daudz ielikts mazajai sainīti, to nemaldīgi apjautīs legendārie Volchovas cīnītāji, to pateicīgi saņems tēvzemes karotāji gan dienvidu, gan ziemeļu kaujas laukos. Būs daža silta lāse mātei uzkrītusi uz dēlam adītā cimdu pāra, māsa rakstījusi labus vārdus, būs kaut kas no ciema meitenes, tēva, brāļiem. Tiekoties ar tēvzemes dvasas apņemtam lietām, kas ikviena pati par sevi runā nedzirdamiem vārdiem, kaņavīrs sevī kļūst kā milzis, stiprināts, drošināts, neaizmirsts. Dīvaino — pavasarīgo priekšsvētku laiku, kad nemanot dvēseli pārņem dāvāšanas prieks, vispilnīgāk raksturo divi vārdi: „Tētis kaņavīrs”. Pirmo vārdu sacījis kāds mazulis, vieglos sapņos kupeņās brīzdams, otrais skan pats no sevis, un tas šodien ir lielākais par visiem zemes vārdiem. Skaisti šais svētkos tēvzeme atminēs un priecinās visupirmā kārtā savus dēlus niknajā cīņā un jauno audzi zobenu aizvējā, dodot viņiem nedalītu mīļumu un svētību. Kaņavīru un bērnu priekam gaišus un stiprus vārdus rakstījuši mūsu dziesminieki, aizrāvīgi strādājuši krāsu meistari — drīz evētku grāmatas caur ziemeļu sniegputeņiem apciemos bunkuru vīrus — izbrīnā pilnām acīm tās saņems varoņīgo tēvu mazie dēli un meitas. Lai nezūdas tie, kam jaunās grāmatas nesapņemas pazibēs gar acīm — šie svētki, tāpat kā iepriekšējie, ir kara Ziemsvētki, vēlēsim visu labo un lielo cīnītājiem un tiem zaļajiem asniem, par kuŗu augšanu saulainē mēs visi kaŗojam! Šī doma guļ gandrīz ikviena apgāda grāmatu purā, kā to divos vārdos izteicis apgāds Zelta ābele, sagatavodams kaņavīru bērnu priekam M. Grīnfeldes „Tētis kaņavīrs”. Tā būs krāšņi ilustrēta vēstule no Volchovas, kas 50.000 eksemplāros aizceļos uz visām Latvijas pusēm, lai mazajiem ilgi liktu runāt: Lūk, tā klājas tētīm tālajos purvos! Par vienu grāmatu lielāka svētkos kļūs arī Zelta ābeles pasāktā kaņavīru bibliotēka. Jauns stāstnieks I. Krasts pieteicis savu vārdu ar pirmo grāmatu „Gājiens pāri upei”. Kāds šis gājiens bijis, par to vispirms spriedīs paši cīnītāji. Svētku noskaņai pārējiem lasītājiem apgāds cenšas sagatavot V. Tonē darbu mapi ar J. Siliņa ievadu. Tādas veltes sola Zelta ābele — pirmajā vietā tēvu zemes sargš un jauno dienu piepildītāji. Ar pirmajām grāmatām karotājus un mazos ļaudis cer pārsteigt jaunais Rozes apgāds. Jautras kara dziesmas cīnītājiem

veltījis T. Tomsons, dodams nelielam krājumam nosaukumu „Kaŗa zābakos”. Kā vienmēr, arī te izpalīdzīgs bijis E. Rirdāns. Latvju tautas miklas „Kaula kaŗociņš” ar A. Kronenberga zīmējumiem Ziemsvētkos varēs minēt jauno lasītāju saime. Noveiešu un stāstu žanrā izteikties mēģinājusi jaunā autore R. Liepa stāstīdama, kāda izskatās „Don Huana svētdiena”. Ar ilustrācijām grāmatu krāšņu darījusi A. Ozoliņa-Dārziņa. Laukos gaidīts viesis būs „Laika zoba kalendārs” ar bagātīgu lasāmvielu. Kaņavīrus nav aizmirsis arī Kontinenta apgāds, līdz ar politiska satura grāmatām lazdams klajā dziesmas cīnītājiem „No zobena saule lec”. Šais lappusēs par tēvu zemi un cīņām austrumos skandējuši ne tikai sirmie lirikas dižmeistari, te ar izjustu patiesīgumu dziesmas rakstījuši arī kaņavīri, liekdami pāŗ kaujās saburzītu papīru ar visu pārdzīvoto nāves tuvumu. Šais dienās pieminot rakstnieka un grāmatnieka A. Gulbja 70. dzimundienu un viņa dibinātā apgāda 40 darba gadus, A. Gulbja apgāds cienīgi turpina sava seniora iesākto ceļu grāmatu druvā. Arī te visvairāk priecāsies jaunatne, svētku balvām saņemdama V. Plūdoņa „Brīnumstabilīti”. Beŗru Juŗa „Ganu zēns skolā un dzīvē” un J. Rājuma stāstus jaunatnei „Nomins un Nātīvs”. Ar zīmējumiem grāmatas pušķojuši Ansis Bērziņš un A. Kronenbergs. Atkārtotus izdevumus izpelnījušies G. Prīna grāmatā „Mans ceļš uz Skapa Flovu”, H. Biezā „Kristiānisms laikmeta maiņā” un H. Vītola „Stalīna imperija patiesības gaismā”. Sagatavošanā R. Blunka biografiskais romāns „Hugo Junkerss” un citi tulkojumi. E. Rasiņa apgāds pēc lielajiem izdevumiem Ģētes kopoto rakstu I sēj. un Servantesa Parauņnovelēm — apstājies pie kaņavīra — jaunā dzejnieka Pelēca pirmā dzejoļu krājuma „Aizsāpņošanās”. Varam būt droši, ka karotājes pirms došanās cīņā savus sapņus nokratīs un atstās tos lasītājiem kā gaišu svētku dāvanu. Otrreiz pie saviem cienītājiem dosies Z. Mauriņas „Prometeja gaisma” un Zeltmaša „Sāpju valsis”. Šais svētkos ar pateicību bērni atminēs arī jauno A. Udŗa apgādu, kas sagatavo aizsaulē aizgājušās dzejnieces Aspazijas bērniņas atmiņas „Zila debess zelta mākoņos” un K. Skalbes darbu izlasi jaunatnei „Bagātā sirds”. Savu iejušanos bērnu pasaulē Aspazijas un K. Skalbes grāmatās centušies parādīt S. Vidbergs un K. Sūniņš. Ļoti īpatnēja pārējā apgāda paredzētā rakstu deva — P. Eipera „Dzīvnīeki tevi uzliķo” un „Zvēŗu draugs”. Tālāk — K. Langa „Kā es kļuŗu par Eiropas meistaru” un G. Germana „Sipoliņa šoferu skola”. Pēdējā laikā mazo lasītāju simpatijas ieguvusi ilustrātorē M. Stāŗaste-Barvika. Pie saviem draugiem viņu ciemos sūtī H. Rudziņa apgāds ar „Pintiķu ciemu” un „Ģetriem gada laikiem”. Siltu paldies saņems arī V. Plūdoņa „Mazā Anduļa bērniņas atmiņas” un E. Prūsas

stāsts „Puikas un Jeŗka”. Šais grāmatās R. Pilādŗa un R. Strāla zīmējumi. H. Rudziņa apgāds vēl sola H. Vikas dzejoļus „Zelta briedis” un kādu jaunu Eglīti — Mintautu, ar stāstu krājumu „Paziņas”, A. Niedras stāstu „Azandas ļaudis” un trešajā iespiedumā P. Klāna „Pusnakts viesi”. No cittautu rakstniekiem mināmi F. E. Silānpē romāns „Cilvēki vasaras naktī” (H. Gricēviša litografijas), K. Klūges romāns „Burvju vijole” ar Anšlava Eglīša oriģinālitografijām un L. Tigela „Lielā pāŗvērtība”. Kara laiku literāturū pāŗstāŗ V. Brēma „Tā tas nobeidzās” un M. Valtari 1939. g. somu kara romāns „Mēs nekad nemirsīm”. J. Kadiļa apgāda svētku deva rīdīnieku prāŗus jau apmulsinājuŗas ar A. Briģaderes „Pasaku lugām” — „Sprīdītis”, „Maija un Paija”, „Lolitas brīnumputns” greznā izdevumā. Meistara roku te parādījis prof. Kuga ar oriģinālitografijām. Ap šo grāmatu īķ rīŗus pie Valtera un Rapas nama notiek liela cīkstīšanās. Vēl sagaidāma H. Fridriŗsons monogrāfija „Purvītis”, „Kōņigs”, „Munchs”, „Masarels” ar E. Stēŗstes ievadu un P. Aigara poēma „Kurbads”. „Latvju Grāmata” dod J. Kronlīna „379 dienas” — kas iespaidīgi parādīs mūsu jaunatnes nostāju bolŗevīķu nāves gadā. Nav aizmirsti arī kalendāri un bērnu grāmatas. Kreiŗmaņa apgāds izdeŗis Knuta Lesiņa romānu „Mīlestības zīmogs” un Dzēŗviŗa rokdarbu grāmatu. Visbeidzot pie bērniem ciemos ies Steinberga apgāda grāmatas — Vitāmiņa jautrais „Peļu karŗ”, K. Dziļlejas „Mans brālītis” un „Pasaku vācele” — I un II daļa — ar F. Bangas un K. Sūniņa rotājumiem. Lielajiem sagatavošanā M. Kībera „Dzīvnīeku pulķā” un L. Strausas-Tornejas romāns „Pastardiena”.

Gan jau tiks ikvienai ģimenei savs grāmatu prieks — vismaz priecāsies divi — tētis kaņavīrs un mazā meita vai dēls. A. E.

Mums mīļa ir katŗa vēsts no tētes, kas tālu austrumu pusē cilā kara zobenu.

(Māksl. V. Ciesnieka ilustr.)

EGLES NOSLĒPUMS

Melni, melni tie mežni,
Kā nav melni — egles vien.

Tveicīga vasaras diena. Gaiss saulē virmo, kāju pēdas svilina kaistošā smiltis. Šķiet, sviedrainam cejam nebūs gala, kad priekšā zilgmo egļu mežs. Tu ej un ieej starp vareniem stumbriem, zem biežās skujošnes, un tevi apņem tīkams vēsums, krēslainība un miers.

Sie krēslainie Latvijas egļu meži mūsu senčiem darijuši raizes jau kopš sirmās senatnes. (Egles vecums mūsu zemē — ap 6000 gadu priekš Kristus.) Ar savu tumšo, mūžīgi zaļo skujošni, vienmuļo it kā skumjo šnāksanu, egle vienmēr šķitusi kā noslēpumains, neizprotams koks. Mūsu senči, kam goda vietā bija kuplā liepa un stiprais ozols, tumšās egles vairījās.

Ja pie mājām aug egle, tad tur mājonaids vai cilvēkiem un lopiem piemetas kāda slimība. Ja kādās mājās egli nocērt, tad rados mirs kāda sieviete.

Tomēr mūžīgi zaļojošā egle ir arī nemirstīgās dzīvības simbols. Eglē apslēpts dzīvības spēks, kas spēj cīnīties ar nāvi. Tādēļ tuvinieku nāves gadījumā bērnieki cērt eglē krustu par robežu mirušā dvēselei. Ar egļu skuļām kaisa bērnu mājas un citu citu peļ, lai tie nemirstot. Bet arī kāzu gadījumā egle ir cieņā. Līgavu vedot, celmalas egli izpušķo visādām dāvanām: „Audz, audz, eglīte, celiņa malā, Kad mani vedīs, es tevi pušķošu!” Par mūžīgās dzīvības zīmi jaunlaulātiem tad uz istabas, nama vai klēts jumta uzvelk egli. Līgava ar divi panāksniecēm arī kāzu mājā uz galda tur divas tādas eglītes, lai dziedot ar tām sistu takti līdz.

Egle senajiem latviešiem ir arī laika un auglības pareģe. Ja martā vējš lauž eglēm zarus, vai arī skujas birst — būs laba miežu raža. Ja pavasarī eglēm ciekuri galotnēs, tad nākošā vasara būs sausa; ja eglēm daudz ziedu un jauno ciekuru, būs laba rudzu raža. Ja eglēm daudz ciekuru, būs laba arī kartupeļu raža. Kad egļu jaunās audzes noliekušās, jāsēj mieži. Ja ziemā zem eglēm piebirusās skujas, tad gaidāma laba vasara. Uz augšu saceltie egļu zari nozīmē sausu laiku, bet uz leju noliektie — lietu. Ja ziemā egles pilnas sniega, nākošā gadā būs laba raža. Priekš lieliem kariem eglēm skujas sabirstot uz saknēm čupinās. Un arī Ziemsvētkos eglei seno latviešu paražās ir sava nozīme. Tad istabu pušķo smalkiem ar alu salaistītiem egļu zariņiem. Egļu zarus sprauž arī aiz griestu sijām. Meitas Ziemsvētku vakarā met eglē vainadziņu. Ja tas eglē paliek, meita drīz tiks izprecēta. Cik reizes vainadziņš krīt zemē, tik gadus vēl jāgaida. Ziemsvētku naktī pagalvī palikti egļu zari ļauj redzēt sapnī mīļāko atnākam.

Cittautu, īpaši vācu ticējumos, egle ir svētais koks, no visiem kokiem cēlākais, jo arī Kristus krusts (pēc dažām teikām) esot bijis no egles koka. Viduslaiku cunftes un amata brālības savu sabiedrību vidū Ziemsvētkos pulcējās un līksmo ap savu svētku koku, kas pa lielākai daļai ir egle, izpušķota āboliem, saldiem cepumiem un citiem gardumiem. Oficiālās varas, īpaši katoļu garīdznieki, pret, to protestē, Ziemsvētku eglītes cirtējus soda ar 2—3 šūņu lielu naudas sodu, tomēr šī „pagāniskā” paraža turpinās. „Bekehrzelli”, apkāruši savu eglīti visādiem gardumiem, ar mūziku un karoņiem

priekšgalā iet cauri visai pilsetai, lai pēc tam tirgus laukumā no Ziemsvētku koka nopurinātu visus augļus un tos apēstu.

Rīgas un Rēveles Melngalvji (1510. un 1514. g.) divas reizes gadā — Ziemsvētkos un Vastlāvī — savas dzīres beidzot, iznes tirgus laukumā divas mākslīgām rozēm pušķotas egles un jautrā ceremoniālā tās tur sadedzina.

Ziemsvētku eglīte ģimenes vidū, kur tā domāta īpaši bērnu priekam, šķiet, sākas tikai protestantisma laikā (ap 1600. gadu). Zinātniski pierādīts, ka šis sākums bijis Elzasā. Laikmetīgi dokumenti min, ka 1605. gadā Strasburgā namu logos bijušas izstādītas krāsainām papīra lentēm un dažādiem gardumiem izpušķotas eglītes. No Elzasas Ziemsvētku eglīte izplatās visā Vācijā. 18. un 19. gadsimtā tā parādās Skandināvijā, bet 19. gadsimta otrajā pusē Ziemsvētku eglītes dedzina jau visā pasaulē.

Arī Latvijā pirmās Ziemsvētku eglītes laukos parādās tik pagājušā gadsimta otrajā pusē, sākumā baznīcās, skolās un saiešanas namos.

Plaši izplatītais Ziemsvētku eglīšu kults tomēr apdraud pašas egles eksistenci, īpaši lielu pilsētu tuvumā. Rīgas apkārtnē eglīšu kļūst arvien mazāk, un katru gadu pēc tām jāmēro tālāks ceļš. Vācijā šis svētku eglīšu jautājums norēgulēts tādi, ka lielāko pilsētu tuvumā ierīkotas īpašas Ziemsvētku eglīšu plantācijas, kur jaunus kociņus audzē tikai 6—10 gadus un regulāri izcērt, neskatot vispārējo mežsaimniecību.

Nav jāaizmirst, ka egle ir viens no mūsu vērtīgākajiem lietkokiem, un tumšās, noslēpumainās egļu audzes sevī slēpj dižas vērtības. Egles stumbru taisni noaugušā koksne ir neatsverams būvmateriāls visās nozarēs, kur lietojami skuju koki. Kalnrūpniecībai egle dod stutmalku, bet kuģiem slaidos mastus, kas spītē jūrai un vētrām. Slēgti augušās egles dod vērtīgo rezonances koku, kas smalki gadskārtains un skaņīgs. To īpaši meklē klavieru un vijolu meistari. Stāsta, ka slavenais vijolu meistars Stradivārijs koku ciršanas laikā sēdējis pie mežiniekiem Alpu piegāzēs un vēriģi klausījies skaņās, kādas katrs koks izdevis, ripojot no kalna. Tikai reti koki izpelnījušies viņa labvēlīgo atsauksmi. Tos viņš arī papēmis savu meistardarbu darināšanai.

Egles koksne viegli un taisni plīst. Tādēļ tā ir galvenais materiāls skalu groziņu pinējiem. Mūsu tēvi elastīgos egles zarus izlietoja zedēņu žogu pīšanai un zaru ecēšu taisīšanai. Egļu mizas pašreiz Latvijā ir svarīgākā mīcētājviela, bet egļu plūksnas — galvenais iesaiņojuma materiāls. Bet vissvarīgākā nozīme eglei ir kā papīrmalkai. Kaut šodien modernā rūpniecība celulozu gatavo arī no citas koksnes, pirmā vietā tomēr ir un paliek eglei. Egles koksne dod papīru, mākslīgos zīda un kokvilnas audumus. No egles koksnes gatavo visbrīzantākās spridzināmās vielas, koksnes spirtu un pēdējā laikā pat spēkbarību lopiem, ko kara apstākļos plaši izmanto dažas valstis.

Ar sniega segu vai bez tās, bet mūžam zaļo egļu mežs, un tā skumjā sanona reti kad apklust. Tā stāsta par dzīvības neuzdamību un čukst par iespējām, ko noslēpumainā egle vēl var cilvēcei sniegt.

J. Mauriņš.

ST. GRĪVA

EGĻU MEŽI

*Ēnu pilni egļu meži,
Saulē cauri nespīdēja.
Augšup cēlās skuju smarža,
Putni brēcot pāri skrēja.*

*Meklējot sev sūnas ēsmai,
Briežu māte bikli brīda.
Pēdās bīra sīkās skujas,
Kad tā skrēja līdzī vēsmai.*

Jaukākā sievietē

"Jūs esat visjaukākā sievietē pasaulē!" Viņa saka viņai. Taču viņa ne pietvikst aiz prieka, nedz nobāl aiz pārsteiguma. Gudra sieviete pasmaida gluži tā, it kā sajūsmīgais vīrietis būtu teicis: „Šodien jauks laiks.”

Jo, pirmkārt, vīriešiem šādās lietās īsti nevar ticēt. Otrkārt, būt par jaukāko sievieti pasaulē nemaz nebūtu liels prieks, drīzāk gan briesmīgas atbildības pilns uzdevums. Un kur tad vēl bailes, ka varētu rasties konkurente? Un, beidzot, taču katrā sievietē reizēm ir visjaukākā pasaulē.

Turklāt, ja apdomā, cik daudz ir sieviešu, cik dažādas, un cik katrā dažādība var būt jauka! Jo mēs neviens nevaram droši noteikt; lūk, tas sievietes tips ir visjaukākais. Tūdaļ nāk prātā gluži citādi raksturi, kam tāpat ir lieliskas gaismas un interesantas ēnas puses. Pat sievietes kļūdas dažkārt viņai piešķir jo lielāku pievilcību. Un izcilākie tikumi reizēm izvēršas par īstu nelaimi. Gadās, ka visu cildinātās uzpurīgās un mātišķīgās sievietes aiz tīras mīlestības savus bērnus izlutina un samaitā.

Vai varbūt par visjaukāko sievieti godināsim skaistuli? To ar pilnu tiesību var darīt tēlotāji mākslinieki. Tāpat ikvienam vīrietim glaimo, ja viņu redz kopā ar daļu sievieti. Taču, kopš Venera iznirusi no jūras putām, stipri vien dzird runājam, ka ar Venerām ikdienas dzīvē esot grūti sadzīvot. Viņas pamatoti pieprasa dievināšanu un ar laiku spiestas atzīt, ka zemes lode nav īpaši iekārtota Venerām.

Nu gribētos domāt, ka visjaukākās ir krietnās sievietes. Viņas lieliski pārvalda skarbo dzīves īstenību un enerģiski gādā par kārtību. Reizēm gan tik enerģiski, ka jāsāk vēlēties, kaut krietnuma un spara būtu drusku mazāk. Bet krietnums ir tāds pats tikums kā dievbijība, uzticība, cildenums vai lepnums, tas cenšas pēc rekordi. Ja palasām vēsturi, redzam, ka sievietes tikumos dažkārt sacentušās tāpat kā sportā. Te klāt pieder arī starp krietnām sievietēm izplatītais patiesības fanātisms. Bet mana gudrā vecmāmiņa, kas neapšaubāmi ir viena no visjaukākajām sievietēm, saka tā: „Centies gan vienmēr un visur teikt patiesību, taču tev nav vienmēr jāsaka viss, kas ir patiesība.”

Par tā sūktajām mācītajām sievietēm mēs nemaz tāga neuzdrošināties runāt. Tās ir retas un viņu vērtība apstrīdama. Kādēļ gan mums strīdēties? Labākās starp viņām šā vai tā allaž iegūs pelnīto atzinību, gan ne tieši pašos sievietības novados.

Bet mēs nedrīkstam aizmirst gudrās sievietes, tās, kas garā mūžā iemantojušas cildenu un gudru prātu, prazdamas tik labi apbalvot arī citus, ka pat jaunākā paaudze labprāt mācās no tām.

Arī šarantās sievietes teicamas un apskaužamas. Šīs laimīgās jebkuŗu tikumu, skaistumu, krietnumu un zināšanas var aizstāt ar to nenosakāmo „kaut ko”, ko dēvē par šarmu. It kā burvju māksla šarms padara viņu trūkumus neredzamus vai niecīgus. Diemžēl, šis jaukais „hokus-pokus” veselu dzīvi gan nejaudā aizpildīt.

Nav nemaz iespējams pieminēt visas teicamās sievietes, bet vēl gan jārunā par kādu īpaši iecienītu tipu. Tās ir meitenes, kas dod cerības, ka kādreiz kļūs par tā sauktajām „ērtajām sievietēm”. Ja var ticēt tai nelielajai jauno vīriešu daļai, kas patiesi kāro pēc šādām sievietēm, tad izrādās, ka šim ideālam jābūt pēc iespējas glītam, mīlam un muļķam. Diemžēl muļķība un mīlamība reti kad apvienojas vienā cilvēkā, kamēr skaistums un muļķība sadzīvo itin labi. Lai nu būtu kā būdams, šīs „ērtās sievas” gan negribētos pieskaitīt teicamākajām.

Pašreizējās grūtās laikos īpašu vērtību ieguvušas stiprās, izturīgās sievietes, kas spēj aizstāt vīrieša darba spēku un liksmi panes grūtības. Šīs sievietes izceļas ne vien ar saulainu raksturu, bet jo vairāk ar stipru gribu. Labos laikos diezgan bieži pameta novārtā arī atjautīgās sievietes izgudrolājas, kas prot izlīdzēties katrā situācijā un labi tiek galā ar neķibelēm, nekad nepagurstot. Turpretim dažas sievietes nekad neprot iztikt bez citu uzmodinājuma un palīdzības. Lielām bērna acīm tās trūkstas katras grūtības priekšā un gaida glābēju engeli. Jaunībā gan tāds engelis ierodas diezgan regulāri. Nevarīgums parasti aizkustina katru vīrieti, jo tad viņš stiprāk izjūt savu visspēcīgumu. Attapīgās sievietes tādēļ bieži sūdzas par to, ka vīrieši viņu māku tikt ar visu galā allaž iztulko tādējādi, it kā šīm sievietēm nevajadzētu atbalsta un

Vai viņa ir tā?

sargātāja. Un taisni šīs sievietes prot labāk novērtēt un izbaudīt atbalstu un spēku nekā tās, kas dzīvi iekāpo vienīgi ar bezpalīdzīgu acu skatu.

Tomēr jāatzīst, ka šis laiks zināmā mērā ir attapīgo un gudro sieviešu laiks, jo taisni viņas visbēdīgākajos apstākļos prot dzīvi izkārtot tā, lai tā pēc iespējas būtu patīkamāka. Kaut vai ikdienas dzīvē tās būtu: labā vārīšanas māka, labas receptes, glīti tērpi no vecām atliekām, gudrs laika iedalījums, kas ļauj arī krietnu atpūtas brīdi, un mozs garastāvoklis. No šīm sievietēm tāpat varētu mācīties visas pārējās, lai cik jaukas savā veidā būdams. Visu veikt ar mazu joku, ar smaidu. Jo sievietes varā tomēr ir veidot mājas atmosfairu, ja tikai viņa nav dievināma Venera vai lutināms kaķītis.

Tāpat iznāk tā, ka par jaukāko un teicamāko sievieti būtu jāgodā pēdējais pieminētais tips — attapīgā un izdarīgā sieviete. Bet gudrāk tomēr būs nekā galīgi neizlemt tik bīstamā un mainīgā jautājumā, kāds ir sieviete. Cerēsim, ka viņa tomēr ir visjaukākā — tā, kas mums šķiet sevišķi patīkama.

Paija.

PADOMĀSIM — PAGUDROSIM

Ja stacija Vidzemē, 5. dažkārt arī dzinējspēks, 6. vasaras mocības, 7. tauta, kas neieredz angļus, 8. meža iemītnieks, 9. ceļotāji, 10. izteiksmes forma, 11. arī mājoklis, 12. zīve, 13. klintis, 14. senatnes daiļdarbs, 15. dabas parādība, 16. aina, 17. sievietes vārds, 18. gaitenis, 19. persona lugā Indrāni, 20. sievietes vārds, 21. elpojamaie orgāni, 22. pilsēta Šveicē, 23. ievainojums, 24. labs piekožamais.

Svērtēniski: 25. oga, 26. darbnīca, 27. centrs, 4. aplicības, 2. sīka daļiņa, 29. novads Kurzemē, 30. sevišķi svētkos noderīgs augs, 31. austrumnieks, 32. pagasts Zemgalē, 11. pie tās pat zirgam jāraud, 33. grieķu filozofs, 20. sievietes vārds, 34. kopskats, 35. bišu pasaule.

Savādi putni.

Stāsta, ka zoologiska dārzā esot putni, kas gan no olām izperēti, bet paši olas nedējot. Vai jūs tam ticat?

Miklu atrisinājumi.

(Skat. 51. Laikmeta nr.)
9. krustvārdu mikla.

Limeniski: 1. Stīrija, 2. laiva, 3. Lazdona, 4. sieva, 5. klaigas, 6. slaisis, 7. kaija 8. Jumurda, 9. tiesa, 10. Nītaure.

Svērtēniski: 11. plēsums, 12. lauki, 13. Mīnevra, 14. Imula, 1. salakas, 15. apskate, 16. rudzi, 17. graizes, 18. junda, 19. sēnālas.

Kā jūs rīkotos?

Droši vien tāpat kā Kazanova. Proti — viņš nocēla klausuli, lai piezvanot daļiņā dāma nodomātu, ka Kazanovas tālrunis aizņemts un jāzvana vēlāk. Tādēļ arī tikko

Kazanova atgriezās kabinetā un atlika klausuli atpakaļ, atskanēja daļiņas dāmas tālruna zvans.

Par skūpstu problēmu

var būt dažādās domās, tomēr īstais atrisinājums ir šāds:

Draudzenes pavisam izdalīja 45 skūpstus. Pirmaj aizejot bija jānoskūpst pārējās 9, otrai vairs tikai 8, jo viena jau bija aizgājusi, trešaj tikai 7 u. t. t. Tātad:
 $9+8+7+6+5+4+3+2+1=45$

Ja domājat citādi — pastāstiet arī mums.

Joki ar vilcienu

nemaz tik lieli nav. Novērots, ka, vilcienam uzsākot gājienu, atspere izstiepjās, bet, pieturot stacijā, vagonu inerces tās saspiež. Atspere garumu starpība ir tik liela, ka mierīgi varēju ticēt vecā Slīdes stāstam.

10. krustvārdu mikla.

Uzdevis St. Grīva, Rīgā.

Limeniski: 1. Dvēseles spogulis, 2. sīklops, 3. augums, 4. dzelzce-

SVĒTDIEN, 26. DECEMBRĪ.

5.00 Vācu kaņavīriem. 6.30 Ziņas latv. val. 6.45 Hamburgas ostas konc. 7.00 Ziņas vācu val. Pēc tam: Dienas programma. 7.10 Hamburgas ostas konc. (turp.). 8.00 Erģeju mūzika. Atsk. prof. A. Kalniņš. 8.30 Vingrošana bērniem. 8.45 Ziņas („Landesdienst Ostland“). 9.00 Vācu meistari mūzikā un literatūrā. 10.00 Ziņas vācu val. 10.10 Katolu dievkalpojums. 11.10 Mūzika. 12.15 Ziņas latv. val. 12.30 Ziņas vācu val. Pēc tam: Vācu tautas koncerts (no Breslavas). 14.00 Ziņas vācu val. 14.15 Ziņas („Landesdienst Ostland“). 14.30 Raidāmluga bērniem. 15.00 Latviešu mūzika un literatūra. Gaida Trēziņa un J. Niedra, O. Ilziņš, J. Šaberts (dekl.) un radiofona koris T. Kalniņa vad. (J. Akuratera dzej.). 16.00 Ko kaņavīri vēlas (no Breslavas). 16.45 Ziņas latv. val. 17.00 Ziņas vācu val. 17.15 Ko kaņavīri vēlas (turp.). 18.00 Berlīnes filharmoniku koncerts. 19.00 Mūzika sk. pl. 19.15 Nedēļas atbalss. 19.30 Latviešu kaņavīru pusstunda. 20.00 Ziņas vācu val. 20.15 No jaunām skaņu filmām (pārraidījums). 21.00 Ziņas latv. val. 21.15 No jaunām skaņu filmām (turpināj.). 22.00 Ziņas vācu val. Pēc tam: Nākošās dienas progr. un sporta ziņas. 22.20 Deju mūzika un laika kavēklis. 24.00 Ziņas vācu val. 0.15 Nobeigums.

PIRMDIEN, 27. DECEMBRĪ.

11.30 Darbam un mājai. 14.30 Solistu koncerts. L. Mišbacha (dziesmas) un A. Dzirkaļe-Cenne (klav.). 16.00 Pēcpusdienas mūzika. Ligita Caunīte (dziesmas) un mazais orķ. Arv. Pārūpa vad. 17.15 Solistu koncerts. A. Pulciņa-Karpa un T. Britls (dziesmas) un A. Arnītis (vijole). 18.30 Vācu kaņavīru stunda. 19.00 Priekšlasījumu cikls: Mūsu kara spēks. 19.15 Ziņas no kaņalaika. 19.30 Mūzika. 19.45 Polītisks priekšlasījums. 20.15—21.00 Rīga: Kas katram tīk (pārraid.). 20.15—21.00 Madona, Kuldīga un Liepāja: Trīs paaudzes, A. Atvara raidāmluga pēc J. Klīdzēja stāsta. 21.15 Kas katram tīk (pārraid.). 22.15 Sporta ziņas fronteī vācu val. 22.20 Nākošās dienas progr. un sporta ziņas. 22.30 Kamermūzika (sk. pl.). 23.15 Deju mūzika un laika kavēklis (no Kēnigsbergas).

OTRDIEN, 28. DECEMBRĪ.

8.00 Latviešu mūzika. 12.00 Kaņavīru vēstulnieks. 14.30 Latviešu mūzika un literatūra. E. Karlsonē-Kukaine (dziesmas), E. Mednis (klarīneta) un A. Mīkēlsons (dekl.) (Akmenis un zeme, V. Strēlertes tēlojums). 15.30 Mūzika. 16.00 Pēcpusdienas mūzika. 17.15 Pēcpusdienas mūzika. 18.30 Vācu kaņavīru pusstunda. 19.15 Ziņas no kaņalaika. 19.30 Mūzika. 19.45 Preses un radiof. polit. apsk. 20.15 13. Gildes koncerts. Pied. V. Bišers (klav.) un radiofona lielais orķ. O. Bištēviņa vad. 21.10 Ziņas latv. val.

21.25 13. Gildes koncerts (turp.). 22.20 Deju mūzika un laika kavēklis.

TREŠDIEN, 29. DECEMBRĪ.

6.00 Mazais orķ. Fr. Dīdericha vad. 11.30 79. Darba pārtr. koncerts. 14.30 Jautras melodijas un anekdoti. 15.30 Mūzika. 16.00 Pēcpusdienas mūzika. 17.15 Solistu koncerts (skaņu plat.). 18.30 Latviešu kaņavīru pusstunda. 19.00 Priekšlasījumu cikls: Jūras kaņš un jūras spēki. 19.15 Ziņas no kaņalaika. 19.30 Mūzika. 19.45 Polītisks priekšlasījums. 20.15—22.00 Starp svētkiem. 21.15 Starp svētkiem. 22.20 Kamermūzika. L. van Bēthovena (Beethoven) darbi. 23.15 Deju mūzika.

CETURTDIEN, 30. DECEMBRĪ.

14.30 Latviešu mūzika un literatūra. L. Rencs (dziesmas) un L. Bērziņa (dekl.) (A. Niedras un E. Zālītes dzejoļi). 15.30 Mūzika. 16.00 Dienas darbs ir veikts (no kādas fabrikas). 17.15 Pēcpusdienas mūzika (no Tallinas). 18.30 Vācu kaņavīru stunda. 19.15 Ziņas no kaņalaika. 19.30 Mūzika. 19.45 Preses un radiof. polit. apskats. 20.15—21.00 Rīga: Ritmiski sikumi (sk. pl.). 20.15—21.00 Madona, Kuldīga un Liepāja: Sīknauda, S. Čurļonienes-Kimantaites komēdija. 21.15 Sūpuja dziesmas (sk. pl.). 22.20 Deju mūzika.

PIEKTDIEN, 31. DECEMBRĪ.

8.00 Vīru dubultkvartets Tēviņa un sk. pl. 12.00 Kaņavīru vēstulnieks. 14.30 Bērniem. 15.30 Mūzika. 16.00 Pēcpusdienas mūzika. 17.15 Pēcpusdienas mūzika (sk. uzp.). 18.00—22.00 Vecgada vakara raidījumi. 22.00 Ziņas vācu val. 22.20 Jautras skaņas Vecgada vakarā. 23.15 Vecgada vakara koncerts. F. Vīksne, radiofona koris un radiofona orķ. Dirigents: prof. J. Mediņš. Kormeistars: T. Kalniņš. 23.55 Austrumzemes raidītāju grupas intendantā Hansa Kriģlera (Kriegler) uzruna. 0.20 Deju mūzika un laika kav. (pārraid.). 2.00 Nobeigums.

SESTDIEN, 1. JANVĀRĪ 1944. G.

5.00 Raidījums vācu kaņavīriem. 6.30 Ziņas latv. val. 6.45 Pārraid. 7.00 Ziņas vācu val. Pēc tam: Dienas programma. 7.10 Pārraidījums. 8.00 Rīta mūzika (sk. pl.). 9.00 Pārraidījums. 10.00 Ziņas vācu val. 10.10 Dievkalpojums. 11.10 Mūzika stīgu orķestrim (sk. pl.). 11.45 Vācu māksla, vācu gars. 12.15 Ziņas latv. val. 12.30 Ziņas vācu val. 12.45 Pusdienas mūzika (pārraid.). 14.00 Ziņas vācu val. 14.15 Ziņas („Landesdienst Ostland“). 14.30 Mūzika bērni. 15.00 Jaungada raidāmluga. 16.00 Pārraid. 16.45 Ziņas latv. v. 17.00 Ziņas vācu v. 17.15 Pārraid. 18.00 Pārraidījums. 19.00 Mūzika sk. pl. 19.15 Latviešu kaņavīru pusstunda. 20.00 Ziņas vācu val. 20.15—22.00 Deju mūzika. 21.00—21.15 Ziņas latv. val. 22.00 Ziņas vācu val. 22.20—24.00 Deju mūzika un laika kavēklis (pārraidījums). 24.00 Ziņas vācu val. 0.15 Nobeigums.

Stalins noslēdzis ar Beņešu līgumu par savstarpēju „draudzību un palīdzību“ pēc kara. (Fakts)

„Kā smejies, bada laikā velns ķer arī mušas, kas tad vainas šim kazragam svētku galdā?!”

TIK TĀLU NU BŪTU!

„Kas to būtu domājis, ka, piespraužot šos egles zariņus, dāvanas izskatīsies tik koši! Bet nu gan ķeršos pie eglītes greznošanas.”

Laime nelaimē.

Kollēga Aizmidzītis pusdienas laikā pienāca pie manis.

„Es zinu, ka ļauni cilvēki man nenovēl mūža laimi, bet šādu nenovīdību gan es nebiju sagaidījis!”

„Manis pēc, precies ar Otiliju kaut vair, es neželēšu kortelīti kāzām,” mēģināju viņu nomierināt.

„Vai tad tu mani nevarēji iepriekš brīdināt? Avīzes nelasi?”

„Tikpat daudz kā tu!”

„Lūk, no tā tas ceļas, mēs par maz cienam literatūru!”

„Vai tad viņa ar citu? ..”

„Ne uz to pusi, bet es to svinīgo brīdi biju iedomājies Ziemsvētkos, lai mazāk izdošanu. Viņa bija ar mieru nākt uz cilšu sarakstu nodaļu, ja es pagādāju pirmās šķiras zīda zeķes. Es savukārt negribēju par zeķēm izdot vairāk nekā 3/4 no savas mēneša algas. Nesēn man izdevās Vērmanīti kaut ko piemērotu nocelt. Starodams es steidzos pie viņas. Un ko viņa? „Tu esi pārāk garlaicīgs!” viņa saka. „Man bija jau sen apnicis gaidīt uz tevi. Avīzē rakstīti, ka es dabūšu arī bez tevis zeķes uz Ziemsvētkiem, bez kādām saistībām nākotnē, par pāris markām. Savējās tu vari iemarinēt.” — Satriekts biju ar mieru ziedot pusi no savas papirosu devas, jo labi zinu, ka viņa slepeni smēķē, kaut gan esmu stingri to noliedzis. Bet atkal par vēl! Katra strādājoša sievietē uz Ziemsvētkiem saņemot 50 papirosus! Es nespēju apbrīnot viņas augstirdīgo atteikšanos, jo manu sirdi sadragāja atziņa, ka no gīmenes dzīves nodibināšanas pagaidām atkal nekā. Vai viņi nevarēja pagaidīt vismaz līdz Jaunam gadam un nesteigties man priekšā. Bet visur tikai nenovīdība! Par to būs jāpārinteresējas!”

Es no savas puses apsoliņos Aizmidzītim paintresēties, kurā vietā viņam par šo nebūšanu jāpārinterējas. Bet tās pašas dienas vakarā Aizmidzītis man piezvanīja pa telefonu:

„Visi kārtībā! Otilija ir pazaudējusi iepirkšanās kārtīti! Taisies Ziemsvētkos uz kāzām! ..”
L. Bezelīga.

LABA IDEJA.

„Lūk, un vectēvs nemaz nepamanīs, ka svētku dāvana nēmta no viņa paša bibliotēkas!”

27. DEC. 1943

ARĪ PRIEKŠ.

„Nedusmojies, mīļais vīriņ, ka šogad nēko tev neuzdāvinu! Tu jau zini, ka tagad nopirkt nēko nevar!”

„Lieliski, mīļā! Pirmo reizi kopš daudziem gadiem es Ziemsvētkos drusku ietaupišu.”

